ružomberský magazín

VIANOCE NA LIPTOVE

ISSN 2585-7916
12
9 772585 791000

december 2018, ročník 2, číslo 12, cena 0,70 €
www.rmagazin.sk

VAŠE PRÍSPEVKY ODOVZDÁME VŽDY DO POSLEDNÉHO CENTU

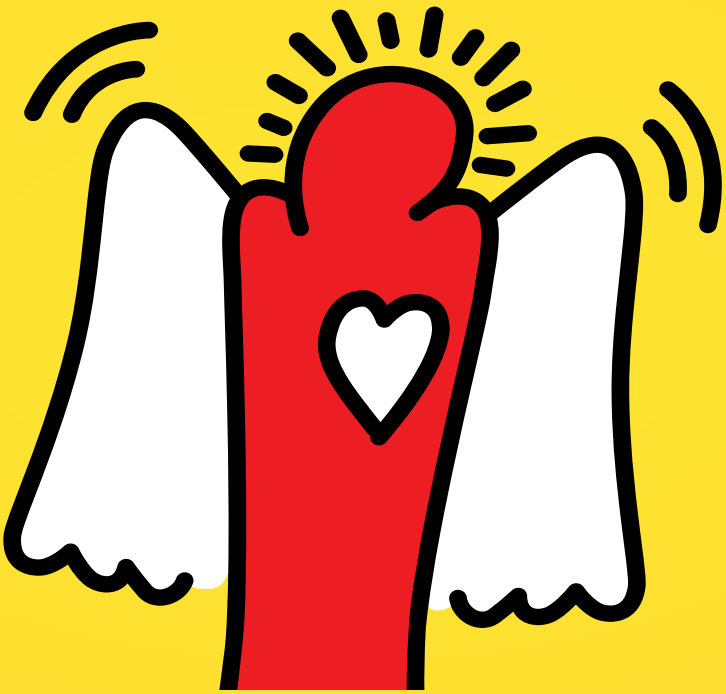

INZERCIA

WWW.DOBRÝ ANJEL.SK

DOBRÝM ANJELOM SA MÔŽETE STAŤ NA WWW.DOBRYANJEL.SK ALEBO POŠLITE SMS S TEXTOM ANJEL A NA ČÍSLO 840. PRAVIDELNE MESAČNE BUDETE PRISPIEVAŤ SUMOU 3,32 EUR (PAUŠÁL), RESP. 1 EUR (PREDPLATENÁ KARTA). PLATÍ PRE ZÁKAZNÍKOV ORANGEU, TELEKOMU A O2. ĎAKUJEME.

OBSAH

Spravodajstvo
Ružomberok 2018: výročie mesta, diaľnica a voľby 5

Téma
Ako vyzerajú Vianoce na Liptove 8

Rozhovor
Zo štedrej večere sa ušlo statku, dušičkám aj pôde 12

Reportáž
Tam, kde rastú vianočné stromčeky 16

Šport
Pozitívna reklama na mesto? Predovšetkým šport 32

Ružomberský magazín, 12/2018, ročník II., mesačník
Adresa redakcie: Madačova 1/A, 034 01 Ružomberok
Email: redakcia@rmagazin.sk
Web: www.rmagazin.sk
Telefón: +421 918 813 185
Šéfredaktor: Peter Kravčák
Editor: Imrich Gazda
Redaktorky: Anna Šenkeríková, Nikola Marhefková, Anna Zábojníková
Dizajn, grafika, web: Marek Hasák, www.marekhasak.com
Titulná strana: Gabriela Maceková, Foto: Marek Hasák
Vydavateľ: R PRESS, s. r. o., Madačova 1/A, 034 01, Ružomberok, IČO: 51 058 316
Tlač: Petit Press, a. s.
Registračné čísla: EV 5573/17, ISSN: 2585-7916
Uzávierka: 12. 12. 2018 © R PRESS, s. r. o.
Autorské práva má vydavateľ. Bez písomného súhlasu vydavateľa je zakázané akékoľvek použitie časti alebo celého diela, najmä rozširovanie, rozmnožovanie akýmkoľvek spôsobom, mechanickým alebo elektronickým, v slovenskom alebo akomkoľvek inom jazyku.

EDITORIÁL

Milí čitatelia,

nejeden z nás by si na Vianoce želal nehmotný darček. Pokoj. Veď koľkokrát počas roka raňajkujeme kávu so stresom a zhon si so sebou nesieme ako príručnú batožinu. No nadchádzajúce sviatky sú priam pozvánkou spomaliť.

Zastavme sa. Pokúsme sa prežiť prítomný okamih: charakteristické vŕzganie snehu pod topánkami; rozliehajúcu sa vôňu punču na vianočných trhoch; sietnici lahodiacu svetelnú výzdobu; nekompromisnú guľovačku; nepovolené „koštovanie“ štedrej večere a následný vyhadzov z kuchyne; Tichú noc počas polnočnej omše; možnože sa tak trochu masochisticky potešiť i lícam vyštípaným od mrazu.

Prežime najmä pokojné chvíle s blízkymi, kedy sa všetok ruch a starosti tohto sveta aspoň dočasne obmedzia na vzdialený šum.

Ak sa ešte necítite vianočno-pokojne, decembrovým vydaním Ružomberského magazínu tomu vieme instantne napomôcť. Zisťovali sme, ako trávia najkrajšie sviatky Liptáci. O zákulisí Vianoc sme sa zhovárali s etnologičkou Ivetou Zuskinovou. V reportáži sme sa vybrali do „pôvodného bydliska“ vianočných stromčekov.

A keďže sa telo počas nasledovných dní prepne do režimu, v ktorom nikdy nebude natoľko sýte, aby nenašlo priestor pre zákusok, pozreli sme sa na prípravu štedráka.

Vianočný pretlak však na našich stránkach nehrozí. Sumarizujeme predchádzajúci rok v meste aj športe, v rubrike História mapujeme 25-ročnú kapitolu Vlkolínca vo svetovom dedičstve UNESCO. Prečítať si tiež môžete článok o audioknihách z dielne ružomberskej rodinky.

Požehnané Vianoce a šťastný nový rok vám srdečne želá celá redakcia Ružomberského magazínu!

Nikola Marhefková

Prvým viceprimátorom je Lazár, druhý by mal byť z KDH

Text: Imrich Gazda
Foto: Prvý viceprimátor Michal Lazár (zľava), primátor Igor Čombor a hlavný kontrolór Vladimír Trnovský. Autor: Imrich Gazda

V obnovenej mestskej rade bude sedieť Bednárik, Kubáň, aj Šlávka, Karol Javorka ostal mimo.

Mesiac po komunálnych voľbách sa začína rysovať obsadenie pozícií vo vedení mesta.

Na ustanovujúcom zasadnutí mestského zastupiteľstva, ktoré sa konalo 5. decembra, staronový primátor Igor Čombor vymenoval za svojho prvého zástupcu nezávislého poslanca za obvod Klačno a dlhoročného riaditeľa Základnej školy Zarevúca Michala Lazára.

„Mojou ambíciou je, aby tu bolo menej politiky a viac práce, aby sa nám podarilo presadiť program primátora Čombora," vyhlásil pre médiá Lazár, ktorý bude mať na starosti oblasť školstva, sociálnych vecí a športu. Jeho prvým krokom bude stretnutie s riaditeľmi všetkých škôl v pôsobnosti mesta.

Pozícia druhého viceprimátora nebola na ustanovujúcom zastupiteľstve obsadená, najčastejšie sa však spomína meno Jána Bednárika (KDH), ktorý bol Čomborovým súperom v primátorských voľbách. Definitívne rozhodnutie padne buď na zasadnutí mestského zastupiteľstva, ktoré sa uskutoční 18. decembra, alebo až po Novom roku.

Čombor je spokojný

V príhovore, ktorý Čombor predniesol po zložení primátorského sľubu, vyjadril spokojnosť s novým zložením zastupiteľstva. „Existujú signály, že väčšina poslancov nechce vytvárať bloky proti primátorovi," vyhlásil Čombor, ktorému poslanci jednomyseľne schválili plat v rovnakej výške, ako mal v predchádzajúcom období. Ide o čiastku 4 155 eur.

Mestské zastupiteľstvo na návrh primátora schválilo aj zriadenie sedemčlennej mestskej rady. Podľa informácií Ružomberského magazínu by jej členmi mali byť traja poslanci z Klubu primátora (Michal Lazár, Milan Šlávka, Slavomír Klačko), dvaja poslanci z klubu Za slušný Ružomberok (Ľubomír Kubáň, Ján Kuráň) a dvaja poslanci KDH (Ján Bednárik, Pavel Šípoš).

Menej komisií

Poslanci schválili aj zníženie počtu komisií, ktoré pôsobia pri mestskom zastupiteľstve, z jedenástich na šesť: komisia financií, majetku a podnikateľského prostredia (predseda Slavomír Klačko), komisia pre územné plánovanie, výstavbu, dopravu a životné prostredie (Stanislav Javorka), komisia pre kultúru a cestovných ruch (Martin Hromada), komisia starostlivosti o obyvateľstvo (Miroslav Kerdík), komisia pre školstvo, šport a voľnočasové aktivity (Pavel Šípoš) a komisia pre ochranu verejného záujmu pri výkone funkcie verejných funkcionárov (Vendelín Ružička).

Do mestskej rady ani na čelo žiadnej z komisií sa tak nedostali poslanci, ktorí v uplynulom období vystupovali voči primátorovi Čomborovi najkritickejšie. Ide o trojicu Karol Javorka, ktorý v primátorských voľbách skončil na druhom mieste, Patrika Haba a Miroslava Zuberca.

Mená členov mestskej rady a predsedov komisií by mali poslanci definitívne schváliť na poslednom tohtoročnom zasadnutí.

Ružomberok 2018: výročie mesta, diaľnica a voľby

Text: Peter Kravčák Foto: Primátor Igor Čombor pri výmene názorov o diaľnici s obyvateľmi mestskej časti Hrboltová. Zdroj: Autor

Aj v končiacom sa roku žilo mesto množstvom udalostí. Prinášame prehľad tých najdôležitejších.

Medziľudské vzťahy, kultúra, participácia... Je toho viac, čo tvorí kvalitný život v meste. Väčšina ľudí však jeho rozvoj a napredovanie vníma predovšetkým cez investície.

Najdôležitejšia z investícií: diaľnica

Tri a polročné lamentovanie nad zastavenou výstavbou diaľničného úseku Hubová – Ivachnová skončilo v júli. Národná diaľničná spoločnosť začala opäť raziť tunel Čebrať a sľubuje, že autá budú cezeň jazdiť od decembra 2021.

V Hrboltovej stále veria, že západný portál tunela predsa len posunú. Tvrdia, že ústí v zosuvnom území nad obcou, čo môže mať veľmi zlé následky.

Druhýkrát bola vyhlásená súťaž na východný obchvat Ružomberka. Laicky povedané, napojenie diaľnice D1 na budúcu rýchlostnú cestu R1. Prebieha zákulisný, lobistický boj, či to bude pri Mondi, Ivachnovej alebo niekde medzitým.

Súvisí to aj s tým, že v Mondi SCP začali s výstavbou nového papierenského stroja. Za 340 miliónov eur, z toho približne 60 miliónov tvorí daňová úľava od štátu, vznikne minimálne 100 nových pracovných miest. V Mondi budú vyrábať bielený kartón, ktorý bude slúžiť ako baliaci papier. S výrobou súvisí zvýšenie kapacity výroby celulózy.

Byty v meste zatiaľ nestavia radnica, ale súkromní investori. A to hneď dvaja. Real Focus na ulici SNP na Rovni stavia rezidenciu Bystrická, na Poľnej zasa vyrastá rezidencia Ruža. Do roka by mali byť oba komplexy hotové, byty sa dajú kúpiť už teraz.

Mesto získalo dva milióny eur z eurofondov na vybudovanie kompostárne. Postupne ju stavajú a v týchto mesiacoch sme sa mali začať učiť separovať aj kuchynský odpad. Ešte to však potrvá.

Z eurofondov za 760-tisíc eur opraví radnica športovú halu T18 na Plavisku, ďalších 1,4 milióna získala na modernizáciu Škola úžitkového výtvarníctva a 500-tisíc eur SOŠ polytechnická.

Radnica otvorila Dom UNESCO vo Vlkolínci. Postavila ho z 300-tisíc eur, ktoré tu ešte v roku 2015 nechala počas výjazdového rokovania vláda. Novopostavená reštaurácia stále čaká na prenájom.

Približne 700-tisíc eur stála rekonštrukcia poslednej škôlky v meste – opravy na Hrabovskej ceste boli hradené z eurofondov.

Najprv žiadny, potom aspoň s doktorom, a napokon ten najlepší, ako sa dá. Sága okolo urgentného príjmu v Ústrednej vojenskej nemocnici (ÚVN) skončila šťastne pre celý región. Treba ho však ešte vybudovať – do roka, maximálne do dvoch.

Pätnásť mesiacov trvalo, kým mesto spolu s poslancami a externou firmou našli konsenzus a vyhlásili architektonickú súťaž na novú plaváreň. Už vieme, ako by mala vyzerať. O ďalších súvislostiach rozhodne dohodovacie konanie s víťazmi súťaže, ktoré by malo mesto začať v najbližšom čase.

Memorandum medzi Mondi SCP a mestom Ružomberkom opäť garantovalo mestu viac ako 1,2 milióna eur. Najviac, zhruba 800-tisíc, cez podporu

Na poklepanie základného kameňa papierenského stroja do Mondi SCP prišli aj český premiér Andrej Babiš a slovenský Peter Pellegrini.

futbalu a ceny tepla. Zvyšných približne 400-tisíc išlo na dôchodcov, environmentálne projekty, údržbu ciest, kultúru, školstvo či nemocnicu.

Život v meste: oslavy 700. výročia

Ružomberok existuje už 700 rokov. A tak sme oslavovali. Štartom cyklistickej etapy Okolo Slovenska, hviezdami nabitým koncertom v Koniarni, ale aj celoštátnym televíznym prenosom galakoncertu Slovensko v srdci.

Mesto zažilo jeden z najhonosnejších jarmokov v histórii – prišli kapely ako Vidiek, Hex, Iné Kafe, Horkýže slíže, ale aj Lúčnica. No a bohatý program bol roztiahnutý na dva dni.

Pohotovosť pre dospelých začala od 1. apríla prevádzkovať ÚVN. Presťahovala sa do bývalej polikliniky na Považskú ulicu, ale zrejme už od februára sa presunie do areálu vojenskej nemocnice, ktorá chce polikliniku prebudovať na byty pre zamestnancov dochádzajúcich do Ružomberka za prácou.

Verejnosť zaujala aj kauza zbúraného vretenovitého schodiska na terasu Kultúry. Pre hotel boli zbytočné, časť verejnosti ich však považovala za symbol mesta.

V apríli začalo na kraji mesta, v katastri obce Štiavnička, fungovať kasíno. V meste zase vznikla petícia s názvom Vráťme peniaze a prácu občanom Ružomberka – jej cieľom však bolo obnoviť hazardné hry v meste.

Nový farár, riaditeľ nemocnice, aj rektor

Pochody za Slušné Slovensko zasiahli aj Ružomberok, Liptáci sa striedavo schádzali v Mikuláši a u nás.

Rektorom Katolíckej univerzity (KU) sa stal ekológ a environmentalista Jaroslav Demko. Akademický senát ho zvolil v 2. kole tesnou väčšinou hlasov. Rodák z Černovej je šiestym rektorom univerzity KU, ako prvý však pochádza priamo z Ružomberka.

Po 27 rokoch skončil na čele rímskokatolíckej farnosti Alojz Kostelanský, ktorý sa stal farárom v Liptovskej Osade. Nahradil ho bývalý riaditeľ vnútornej správy KU Dušan Škrabek.

Riaditeľ vojenskej nemocnice Peter Lofaj odstúpil z funkcie. Vo funkcii bol jeden rok. Jeho predchodca Peter Rendek dokonca len trištvrte. Novým riaditeľom sa od augusta stal Peter Vaněk, dovtedajší lekár ambulancie radiačnej onkológie.

Mesto a mestská časť Černová zorganizovali celonárodné spomienkové oslavy pri príležitosti 80. výročia úmrtia kňaza, politika a černovského rodáka Andreja Hlinku.

Pokles počtu obyvateľov pokračuje. Oproti roku 2017 žije v meste o viac ako 200 ľudí menej. Počet obyvateľov klesol podľa evidencie mestského úradu už pod 28-tisíc.

Post primátora obhájil Igor Čombor

Primátor Igor Čombor obhájil v novembrových komunálnych voľbách post primátora. Pred druhým Karolom Javorkom vyhral približne o 500 hlasov. Tretí bol Róbert Kolár, štvrtý Ján Bednárik.

Mestské zastupiteľstvo má osem nových poslancov, sedemnásti svoj post obhájili. Okrem tých, čo nekandidovali, z poslaneckého zboru vypadli Michal Slašťan, Ladislav Valent, Martina Camberová, Juraj Kurňavka a Tibor Lauko.

Primátor bude mať v zastupiteľstve podporu Klubu primátora, ktorý má aktuálne desať poslancov. Nasledujú klub KDH so šiestimi poslancami a rovnako početný klub Za slušný Ružomberok zložený z kandidátov strany Spolu a nezávislých. Bez zaradenia nateraz zostávajú traja nezávislí poslanci.

Kultúra

Rok ohlasované medzinárodné Delfské hry v Ružomberku napokon neboli. Umelecká olympiáda mladých, ktorá k nám mala expandovať z Ruska, nemala podporu avizovaných spoluorganizátorov, ministerstiev či župy. Všetci sa od hier dištancovali, ako problémový označili termín konania prekrývajúci sa s 50. výročím okupácie Československa vojskami Varšavskej zmluvy.

V marci mal premiéru koprodukčný film troch krajín Tlmočník. Niektoré scény natáčal režisér Martin Šulík aj so štábom v Ružomberku, Bešeňovej či Partizánskej Ľupči.

Autori televízneho sitkomu Kuchyňa sa opakovane vrátili do Čutkovskej doliny, natáčajú tam už druhú sériu.

Pribudla jedna z najväčších letných atrakcií sa posledné roky – čiastočné obnovenie Korýtka medzi železničnou stanicou a Zápalkárňou spolu s vozňom pre bicykle. Počas leta vláčikom cestovalo viac ako 7 000 cestujúcich.

Ružomberskí filmoví tvorcovia Matúš Demko a Jakub Krška natočili a v RTVS odpremiérovali dokumentárny film Hlinka.

stručne

- Kontroverzný čierny zmrzlinový stánok, ktorý mal z Mostovej ulice zmiznúť do konca novembra, stál ešte aj v polovici decembra.
- Počas novembra sa na pozemkoch v lyžiarskom stredisku Malinô Brdo objavila navozená drevná guľatina. Podľa prevádzkovateľov strediska sezóna kvôli majetkovým sporom nie je ohrozená. Drevo odpratali.
- Žilinský samosprávny kraj bude hospodáriť s rozpočtom 211 miliónov eur. Avizované investície do ružomberského gymnázia, skanzenu na Havránku či hradu Likava v investičnom rozpočte nie sú. Podľa župy pribudnú po prijatí záverečného účtu kraja cez zmeny rozpočtu a prostredníctvom ešte len plánovaného úveru.
- Na dvoch bezplatných vianočných koncertoch Nadácie Supra (jeden bol verejný) vystúpil pred zaplnenou Koniarňou legendárny spevák Karel Gott. Nadácia venovala polytechnickej škole, detským domovom a nemocnici dokopy 30-tisíc eur.

Ako vyzerajú Vianoce na Liptove

Text: Nikola Marhefková, Anna Zábojníková Foto: Autorky

V mnohých rodinách sa niekdajšie tradície stále snažia dodržiavať. Moderná doba ich však ovplyvňuje čoraz viac.

Miroslava Cingelová z Černovej s prehľadom tromfne obchodné reťazce i najrannejšie vianočné reklamy. Kým si niekto ešte užíva posledné letné dozvuky, ona je už v polovici septembra obklopená motívmi anjelov, stromčekov či hviezd – v priestoroch tamojšieho kultúrneho domu pečie s ďalšími šikovnými žienkami medovníčky.

Jej živobytie má korene práve vo Vianociach. „Doma sme na stromčeku nikdy nemali čokoládovú kolekciu. Mama vždy kupovala rôznofarebné želé omáčané v cukre. A pretože rada piekla, našla recept na medovníky," načiera do detských čias. Mamine sa medovníky zdobiť nechcelo, pri práci jej na to ani neostal čas. Umeleckej bojovej úlohy sa tak ujala vtedy 12-ročná Mirka.

„Vychádzal vtedy časopis Medovníčky, kde bolo vo vianočnom vydaní pár ozdobených medovníkov. Fascinovalo ma to, ale nebol tam žiaden postup, iba fotky. Snažila som sa im pripodobniť," opisuje počiatočné úskalia. Už ozdobené maškrty napokon zavŕšili svoju púť na vianočnom stromčeku.

A táto tradícia sa generačne odovzdala. Po založení vlastnej rodiny si vianočný stromček tiež skrášľuje medovníčkami. Čo sa týka zvyšného ošatenia, je skôr vyznávačkou minimalistického prístupu. „Na našom stromčeku máme svetielka nahusto, ale veľmi málo gúľ, aby vynikla krása stromčeka," prezrádza medovnikárka, u ktorej zo zásady nenájdete umelú drevinu.

Zdobia ho tesne pred Štedrým dňom. Ľudové zvyky však za tým nehľadajte. „Keď som bola na materskej, povedali sme, že stromček nebude, kým neporiadime celý dom," objasňuje pragmatické dôvody. Skôr ako deň-dva pred sviatkami sa stromček nezjaví ani teraz, keď je v práci pomaly dlhšie, než doma.

Hoci Miroslava zásobuje mnoho rodín medovníčkami zdobenými vlastnou rukou, u nej doma sa s cukrovou polevou realizujú deti. Vlani prišli so vskutku nekonvenčným vzorom. „Minulý rok si dievčatá kázali napiecť srdiečka. A porobili z nich nohavičky. Takže sme mali na stromčeku medovníky nazdobené ako vianočné nohavičky," smeje sa medovnikárka na kreativite svojich ratolestí.

Od stola sa neodchádza

Po štedrej večeri smerovali kroky Miroslavinej rodiny k vianočnému

stromčeku. Nevrhla sa však hneď na darčeky. „Otec aj starý otec boli hudobníci. Starký hrával roky na husliach, bol primášom. Po večeri sme šli k stromčeku, kde sme hrali a spievali," hovorí o rodinnej tradícii.

„Ako dieťaťu mi to išlo trochu na nervy, lebo hranie na husliach ma až tak nebavilo," pobavene priznáva. Vzápätí trochu zvážnie. „Ale teraz si uvedomujem, že v mojej rodine sa už nehrá, nespieva. Aj mojej mame to chýba," poznamenáva.

Nostalgia zastrie pohľad Miroslavy aj pri spomienke na koledy. „Keď boli deti malé, mohli mať tak štyri roky, vedeli vyspievať takmer všetky koledy. Rovnako sa naše černovské koledy spievali v kostole. Teraz spievame skôr tie zo spevníka. Už sa to vytráca, čo je škoda," hovorí na adresu postupne blednúcej tradície.

„Naša štedrá večera je klasická. Oblátka s medom, opekance s makom, pôstna polievka, kde je údená ryba, kyslá polievka, šalát a ryba," menuje, akými dobrotami je obťažkaný ich stôl.

Pri poslednej menovanej položke sa kedysi museli uchýliť ku preventívnemu opatreniu: „Keď boli deti malé, párkrát im zabehla kosť. Pripravovali sme preto mäso, ale ako rástli, opäť sme sa vrátili k rybe."

Pri štedrovečernom stole sa striktne nepridŕžajú tradícií, jednej ale ostala Miroslava verná ešte z rodičovského domu. „Počas štedrej večere obsluhuje vždy mama. Nikto nesmie odísť od stola. Dospelým deťom sa to veľmi nepáči, ale rešpektujú to," zdôrazňuje.

Na oblátku med a potom prstom krížik na čelo

„Recept vám nedám," smeje sa Zuzana Langová, keď vyzvedáme, ako robí oblátky. Pečie ich už tradične pred Vianocami, no od minulého roka už aj pred Veľkou nocou.

Doma má štyri stroje na rovné, okrúhle, aj slané oblátky. „Venujem sa tomu už asi 15 rokov. Pečiem aj do bývalej roboty, pre rodinu a priateľov," hovorí dôchodkyňa a priznáva, že viac ako slané idú na odbyt sladké oblátky.

Zuzana hovorí, že tento rok by mala urobiť okolo 200 balíkov. Za oblátkovým strojom presedí naozaj veľa času. Jeden balík, v ktorom je spravidla 25 trubičiek, upečie za 30 minút.

Chrumkavou oblátkou začínajú aj vianočnú večeru. „Muž ju posvätenú donesie z kostola. Porozdeľujeme si ju medzi seba, dáme na ňu med a prstom si urobíme krížik na čelo," rozpráva šikovná Ružomberčanka o vianočnej večeri.

Za vianočným stolom nesedí len s manželom, ale aj so synom, nevestou a vnučkou. Nevesta do rodiny doniesla novú tradíciu – opekance. Na stole u nich nenájdete len kapra či šalát. Podelia sa aj s rozkrojeným jablĺčkom.

„Každý rok dodržiavame aj tradíciou s prázdnym tanierom na stole. Zomreli mi dve sestry a jedna bývala so mnou," vysvetľuje symboliku taniera pre zosnulú sestru.

Vianoce sú sviatok života. No v nás akoby vymrel

Text: Peter Kravčák

Umelecký vedúci folklórneho súboru Liptov Igor Littva neváha členov súboru vytiahnuť koledovať aj na Štedrý deň.

„Snažíme sa najmä o to, aby zvyky nevymreli. Veľmi mi prekáža, keď prídete na Veľkú noc alebo Vianoce do mesta či dediny, a všade je pusto, ako keby ľudia vymreli. Je to sviatok a nikde nie je žiadny život," prednesie najväčšiu výhradu voči súčasnému tráveniu Vianoc.

Keď mu to už nedalo, v jeden rok zohnal konský záprah a s členmi Liptova začal chodiť na štedrý večer po kolede. Nielen po dedine, dostali sa už aj do mesta.

„Sme zavretí doma pri televízore a strácame kontakt, vôbec atmosféru Vianoc. Bol som veľmi milo prekvapený, aké boli reakcie, keď sme sa zrazu zjavili a začali vinšovať. Ľudia chcú niečo iné, chcú čosi zažiť, ale nikto nechce pre to nič urobiť. Všetci sa akoby boja," ponúka svoju štedrovečernú skúsenosť.

„Po večeri to voľakedy všade žilo. Spievalo sa v každom dome. Každý išiel na návštevu, k rodine, vinšovať, priať, bola to neuveriteľná atmosféra. Kým ste všetkých obišli, trvalo to neraz celú noc. Teraz je ticho, mĺkvo," hovorí Littva a zdôrazní, že takto to zažil ešte v sedemdesiatych aj osemdesiatych rokoch.

„Nie je to tak dávno, no mám pocit, že mám tisíc rokov," dopĺňa. Pridáva tiež skúsenosť z centra Ružomberka, ktorá je podľa neho dôkazom dnešného úpadku.

„Chystali sme sa na koledovanie a vedľa otvorili krčmu. Na štedrý večer. Vravel som si, čo to ten krčmár robí, kto mu tu príde. Keď sme sa v noci vracali, krčma bola plná. Chlapi sedeli pri pive, akoby bol úplne obyčajný deň."

Celý rozhovor s Igorom Littvom zverejníme na našom webe.

Kedysi boli sviatky o chudobe a radosti

Text: Anna Šenkeríková Foto: Zuzana Gazdaricová z Liptovských Revúc. Zdroj: Autorka

Vianočné zvyky a tradície z pohľadu osemdesiatročných Liptáčok.

Zuzka Gazdaricová, 86-ročná Liptovskorevúčanka, vyrastala v chudobnejších pomeroch. Otec jej zomrel, keď mala rok, a tak musela mama stačiť na tri malé deti sama. Starostlivosť vyžadovalo aj gazdovstvo, vďaka ktorému mala početná rodina z čoho žiť.

Teta Zuzka má však na detstvo a mladosť veľmi pekné spomienky. Úsmev na tvári jej vyčarí aj obdobie okolo Vianoc. „Už od Dušičiek si dievky zakladali priadky, lebo kedysi sa zaodievalo len tým, čo si ľudia doma natkali," vysvetľuje teta Zuzka, ktorá sa v kroji nosila aj dlhší čas po tom, ako sa vydala.

„Na priadkach bývalo veľmi veselo, vymýšľali sme všelijaké špásy. Najviac zábavy bolo v sobotu, keď prišli mládenci s harmonikou. Vtedy išli kolovraty do kúta," usmieva sa.

S Katarínou sa však pomaly blížil aj Advent, čas pokoja a stíšenia, a tak sa do Vianoc s muzikou muselo prestať. Vtedy vraj aj páni farári vystríhali, aby na priadkach nebolo príliš veselo.

Svadobné predpovede

Dievčatá si dlhé večery krátili aj predpovedaním budúcnosti. „Na Katarínu sa na priadkach prekladali hrnčeky. Pod jedným bol trebárs prsteň, ktorý predznamenával zásnuby, pod druhým zase obrúčka, pod tretím bola bába, ktorá znamenala, že sa dievka prespí, štvrtý ukrýval uhlík – ten značil smútok, vareška zas bola symbolom gazdinej, batôžtek napovedal, že pôjde dievka do služby," rozpomína sa.

Najväčšmi ich však zaujímalo, za koho sa vydajú. Na Ondreja chodili triasť plotmi k domom, kde mali Ondreja. „Hovorili sme pri tom: ‚Plot, plot, trasiem ťa, svätý Ondrej, prosím ťa, daj že mi znať, s kým ja budem pri oltári stáť.´ A dakedy sa aj prisnilo, ktorý mládenec to bude," zasmeje sa teta Zuzka.

Na Luciu si zas na dvanásť kartičiek napísali mužské mená. Každý deň si jednu vytiahli a hodili do ohňa. Na Štedrý deň sa dozvedeli, ako sa bude volať ich vyvolený.

Aj chlapci mali svoj program. Na krku mali vinšovanie, zo dva týždne pred Vianocami roznášali oblátky, ktoré pre celú dedinu napiekol miestny organista a od Lucie priebežne pracovali

na stolčeku, vďaka ktorému počas polnočnej omše uvideli dedinské strigy.

Stačili im aj cukríky

Niekoľkodňové prípravy na sviatky zahŕňali najmä upratovanie. „Vyčistilo sa, vyrajbalo, nechýbal stromček, poväčšine malý, zavesený pod povalou. V obchode sa už dali zohnať aj salónky, volali sme ich mačky, zdobili sme aj jablčkami, orechmi zabalenými v pozlátku, papierovými anjelikmi, kupovanými guľkami, zvončekmi či hviezdičkami," opisuje teta Zuzka vianočný stromček spred vyše sedemdesiatich rokov.

A ako prebiehal Štedrý deň? „Mama pripravovala opekance, varila hubovú polievku zapraženú len maslom, klobásky sa nesmeli. V hrnčeku uvarila sušené slivky a hrušky, každé zvlášť," vymenúva s tým, že všetko, čo sa cez Vianoce pojedlo, museli gazdiné schystať až na Štedrý deň.

Sviatky trávila rodina spolu, snažili sa prísť aj tí, čo robili mimo dediny. Na štedrovečernom stole nesmeli chýbať oblátky, hromničná sviečka, cesnak, soľ či med.

„Večera sa začínala modlitbou. Prvé sa jedli opekance, potom polievka, u nás bol zvykom aj meteník. Kto chcel, dal si z varených sliviek alebo hrušiek. Po večeri sa šlo z opekancov zaniesť aj zvieratám do maštale. A než sme šli do kostola na polnočnú, chodili sme spievať popod obloky," rozrozpráva teta Zuzka.

„Na darčeky si už veľmi nepamätám, dostala som, čo mi bolo treba – šatku alebo topánky. Ak som mala do Vianoc čo nosiť, darček som dostala až pod stromček, ale ak mi niečo chýbalo, Ježiško prišiel skôr," dostáva sa k vianočnej nádielke.

Deti však dokázali potešiť aj maličkosti. Mamy napríklad upálili karamel, pridali trošku masla, aby nestvrdol, vyliali na mokrý lopárik, nakrájali a najmenší si zamaškrtili na chutných domácich cukríkoch.

Ženy nosili nešťastie

Vinšovanie mali počas sviatkov na starosti muži. Tradovalo sa totiž, že ak žena prekročí prah dverí ako prvá, domácim sa nebude dobre vodiť. V mnohých dedinách nosili koledníci so sebou ako symbol pevnosti a trvácnosti kus ocele, hovorilo sa preto, že chodili oceľovať.

Tradície, ktoré ženám veľmi nepriali, si v Liptovských Revúcach vynahradili na Troch kráľov.

„Udomácnil sa u nás taký zvyk, že chodili Tri kráľky. Preobliekali sa za ne len malé dievčatá, raz som medzi nimi bola aj ja," opisuje netypický sprievod.

„Cez kroje sme si prehodili plachtu ako plášť, v škatuľke sme mali betlehem a domácim sme zaspievali: ‚Prišli tri kráľky od východu slnka, doniesli sme Pánu Kristu srdcia, hviezda nad nami, Pán Kristus s nami, ďakujeme vám za vaše dary, čo ste nás vy obdarovali, ostávajte si tu v zdraví," zanôti a po krátkej odmlke zádumčivo poznamenáva: „Žili sme si chudobne, ale vo veselosti."

Kantorova žena sa musela obracať

Rovnaký názor má aj 83-ročná Veronika Veselovská z Liptovskej Lúžnej. „Teraz sú Vianoce bohatšie, no plné bruchá nenahradia niekdajšiu radosť – síce sme mali kedysi málo, no vedeli sme sa tešiť," zamýšľa sa.

Keďže ani ona nevyrastala v prepychu a blahobyte, Vianoce sa mnoho ráz museli zaobísť bez pečenej ryby či darčekov. Tak ako v iných dolnoliptovských rodinách zaplnili štedrovečerný stôl oblátky, med, zemiaky, kyslá kapusta, hríbová polievka, sladké opekance a ovocie.

„Po večeri sme sa pomodlili a začínalo sa koledovanie, na ktoré som sa tešila najviac, no nie kvôli peniazom, ale preto, že to boli veľmi šťastné chvíle, po dedine sa ozýval veselý spev," približuje pani Veronika, ktorá si neskôr vyskúšala, aké je to piecť oblátky pre celú dedinu.

„Môj muž robil dakedy kantora, a tak nám prischla takáto povinnosť. Bola to veľká robota a keby mi mama nepomohla, asi by som to nezvládla. Dievčatá a ženy, ktoré spievali v kostole, ich potom roznášali a vinšovali rodinám: ‚Blížia sa Vianoce, radostné sviatky, kantor vám posiela na sviatok oblátky, aby ste ich prijali a s radosťou a v zdraví užili. Pochválen buď Ježiš Kristus!'"

„Vianoce sú hlavne o chudobe. Veď kam poslali Máriu a Jozefa, keď nevedeli nájsť ubytovanie? Matka musela položiť dieťatko do jasieľ, a pritom sa nežalovali. Teraz nám nič nie je dobré."

Veronika Veselovská, 84-ročná obyvateľka Liptovskej Lúžnej

„V súčasnosti len hľadíme na to, čo majú iní a chceli by sme mať ešte viac. Vianoce sú však hlavne o chudobe. Veď kam poslali Máriu a Jozefa, keď nevedeli nájsť ubytovanie? Matka musela položiť dieťatko do jasieľ, a pritom sa nežalovali. Teraz nám nič nie je dobré. Čím viac možností máme, tým sme nespokojnejší."

Zo štedrej večere sa ušlo statku, dušičkám aj pôde

Bývalá riaditeľka Liptovského múzea v Ružomberku Iveta Zuskinová nám priblížila, ako sa kedysi slávili Vianoce na dolnom Liptove.

Text: Anna Šenkeríková Foto: Autorka

V čom sa súčasné Vianoce najväčšmi líšia od tých v minulosti?

Dnes máme pred sviatkami kopu práce, veľkú úlohu zohráva komerčnosť – predajcovia lákajú reklamami, ľudia veľa nakupujú, chcú mať všetko čo najlepšie. Mnoho ráz sa tak zvyknú z Vianoc vytrácať základné myšlienky, ľudia myslia len na to, aby bolo veľa jedla, darčekov, aby sme mali všetko čisté a upravené. Keď sa dočkáme samotných Vianoc, často sme už unavení a nedokážeme ich naplno prežívať.

Kedy začínali s prípravami na sviatky naši predkovia?

Na Vianoce mysleli už mesiace predtým, než sa slávili. Keď napríklad zbierali oriešky, vraveli si, že ich odložia na Vianoce, sušili ovocie, ktoré využívali na prípravu rôznych omáčok alebo ho dávali do polievok či kapustnice. Keď sa pred Vianocami robili zakáľačky, počítalo sa s tým, že časť zabíjačkových špecialít sa dostane aj na sviatočný stôl.

Najmä na Nový rok sa patrilo jesť bravčové mäso, ktoré bolo znakom blahobytu, keďže ľudia väčšinou konzumovali len baraninu alebo nemäsové pokrmy. Zaujímavosťou je, že Liptáci nazývali bravčovinu pôrčovina. Pôvod tohto výrazu by sme zrejme mohli hľadať v anglickom pork, ktoré pravdepodobne do týchto končín priniesli tí, čo sa vrátili z Ameriky.

Ako chystali na Vianoce svoje príbytky?

Do Vianoc museli byť ukončené všetky práce, kúdele sa vynášali hore na pôjd alebo sa odkladali do sypárne.

Po Troch kráľoch sa zase do domácností znášali krosná. Do Vianoc sa tak skončilo s pradením a od nového roka sa začínalo tkať. Samozrejme, ľudia si pred sviatkami museli poriadiť izby. V minulosti pece dymili a obytné priestory boli začadené, tak maľovali steny a rajbali dlážky, lavice a ostatný nábytok.

K predvianočným prípravám dnes už neodmysliteľne patrí zdobenie stromčeka. Ten sa však vo vidieckych domácnostiach začal objavovať až začiatkom 20. storočia. Mal nejakého predchodcu?

V najstaršom období plnil jeho úlohu v podstate snop slamy, ktorý neskôr nahradil malý stromček zavesený v izbe nad stolom na tráme. Výzdoba sa rôznila, prevládali však jabĺčka, oriešky v staniole a ozdoby z papiera. Slamou sa stromčeky nezdobili, pretože nebola taká kvalitná a v mnohých dedinách ju kládli pod stôl.

Z rozprávania starých ľudí som sa dozvedela, že stromčeky, aké poznáme dnes, sa v dedinách udomácňovali len postupne. Spočiatku to bolo tak, že ak mal niekto v dome stromček postavený na podlahe, ozdobený guľami, salónkami a sviečkami, ostatní obyvatelia mu naň cez okno chodili nazerať. Bola to novinka.

Zvykli sa chystať v predstihu aj štedrovečerné pokrmy?

Jedlo sa chystalo až na Štedrý deň, mnohé gazdiné si v už v noci zamiesili cesto na chlieb a koláče, pričom mali na pamäti, že musí vyzerať naozaj dobre. Ak by bol chlieb napríklad popraskaný, znamenalo by to, že gazdovstvu sa nebude dariť. Ženy preto bývali veľmi nešťastné, ak sa im náhodou pečivo alebo chlieb nepodarili.

Boli medzi štedrovečernými jedlami v dolnoliptovských obciach výraznejšie rozdiely?

Každá dedina mala svoj ‚zoznam´ vecí, ktoré boli súčasťou štedrej večere. Keďže dolný Liptov je prevažne katolícky, na Štedrý deň sa postilo. Mäso sa jedlo, až keď sa ľudia vrátili z polnočnej, teda na Prvý sviatok vianočný.

Varili sa rôzne pôstne polievky – kapustové s hríbmi zahustené krúpkami z jačmeňa alebo pohánky. Pridávali sa do nich aj strukoviny a sušené ovocie.

Na Štedrý deň sa jedli predovšetkým ryby, ktoré do Ružomberka a okolitých dedín chodili predávať najmä obyvatelia Stankovian, keďže mali poblíž Váh. Ďalším chodom boli opekance, či už sladké alebo slané, koláče, záviny plnené rôznymi plnkami a sušené ovocie uvarené ako omáčka na sladko.

„Mnohí rodičia pre svoje deti darčeky vyrábali. Zručnejší otec pre dievčatká vyrezal kolísočky, pre chlapcov zase vozíčky, mamy ušili z handričiek bábiky. Aj keď nemali veľa, mali k sebe bližšie.“

Iveta Zuskinová, etnologička

V minulosti však v Liptove žila aj početná vrstva majetného zemianskeho obyvateľstva, ktoré sa živilo roľníctvom a to sa odrazilo aj v slávení Vianoc, v príprave a konzumovaní rôznorodých kvalitných potravín.

Deťom sa dnes zvykne hovoriť, že ak počas Štedrého dňa vydržia nejesť, večer uvidia zlaté prasiatko. Povrávalo sa niečo také aj v minulosti?

Július Kűrti, jeden zo zakladateľov Liptovského múzea, kedysi chodieval po liptovských domácnostiach a zisťoval, ako ľudia žili. V zápiskoch, ktoré sa od neho dochovali, sa uvádza, že ak budú deti s rodičmi držať počas Štedrého dňa pôst, tak ‚večer uvidia koleso na povale sa krútiť a Ježiška tam uvidia´. Pravdepodobne šlo o Gombáš, teda terajšiu Hubovú.

Aké zvláštnosti mal štedrý večer na dolnom Liptove?

Dôležitou zásadou bolo, že sa niečo z večere malo uchovať aj pre statok. Napríklad v Likavke zobrala gazdiná

po malom kúsku z každého štedrovečerného jedla, zapálila lampáš, zobrala vankúš a šla do maštale, prinesené kúsky nasypala kravám do válova a vankúš oprela o kravu, čo malo zabezpečiť, aby bola tučná.

Niekde tiež pokladali na stôl kúsok zo všetkého, čo v ten rok dopestovali. Chceli sa tak zavďačiť Bohu za to, čo tohto roku majú, zároveň si želali, aby v tom nasledujúcom bolo toho ešte viac.

Svoju úlohu zohrávali aj omrvinky zo štedrovečerného stola. Niektoré z pokrmov ľudia cielene nedojedli, aby zostalo aj pre prírodu. Všetko čo zostalo zabalili do obrusu, ktorý gazda na jar zobral na pole a spolu s obilím zasial do prvej brázdy. Robili tak v Liptovských Revúcach.

S akými úkonmi bola štedrá večera spojená?

Na stôl okrem jedál poukladali aj celý chlieb, peniaze, oblátky, soľ, med a cesnak. V staršom období zvykli omotávať nohy stola reťazou, aby rodina držala spolu. V niektorých lokalitách zvykli dávať pod stôl aj snop slamy, ktorý mal zabezpečiť dobrú úrodu.

Pán Kűrti vo svojich zápiskoch tiež uvádza, že z každého jedla rozhádzali do každého kúta izby pre dušičky. Verili totiž, že duše predkov sú tam prítomné a symbolicky sa s nimi takýmto spôsobom podelili.

Čím bol špecifický Prvý sviatok vianočný?

Bol to veľký sviatok, a tak sa nepatrilo chodiť na návštevy, mnohé gazdiné vtedy ani nevarili, jedlo sa to, čo zostalo z predošlého dňa. Ľudia šli do kostola a doma boli vítaní predovšetkým malí vinšovníci, ktorí chodili k príbuzným alebo susedom.

Na Štefana už boli sviatky voľnejšie?

Áno, ľudia sa navštevovali, dedinskí ochotníci zvykli hrávať divadelné hry, často sa konali zábavy.

Ako vítali nový rok?

Silvester ani Nový rok nebol obmedzený pôstom. Ľudia sa stretli, večerali spolu, spomínali na uplynulý rok, spolu počkali na ten nový. ‚Ako na Nový rok, tak po celý rok´ platilo aj v minulosti, aj kvôli tomu konzumovali pôrčovinu. Chlapci a muži chodili vinšovať, domácim priali prosperitu.

Akí vinšovníci ešte navštevovali dolnoliptovské domácnosti?

Od Vianoc do Troch kráľov chodili vinšovníci s jasličkami, ktorí predvádzali betlehemskú hru. Raritou boli Tri kráľky, ktoré chodili s kolískou a bábikou v Liptovských Revúcach. Veľmi rozšírená bola cirkevná koleda, počas ktorej chodil po domácnostiach farár a na dvere napísal letopočet s iniciálmi Gašpara, Melichara a Baltazára. Išlo o dôležitý úkon, ktorým sa ľudia chránili pred zlými silami. Krieda a voda, s ktorou pokropil príbytky, sa svätila počas bohoslužby na sviatok Zjavenia Pána.

V čom by sme si od našich predkov mali vziať príklad?

Dnes je doba viac uponáhľaná, matky si často nedokážu nájsť čas na citovú výchovu detí. V minulosti to bolo iné. Udivuje ma, koľko lásky dokázali matky venovať svojim deťom aj napriek tomu, že mali veľa roboty a existenčných starostí. Počas Vianoc to nebolo iné. Naviac, mnohí rodičia pre svoje deti darčeky vyrábali. Zručnejší otec pre dievčatká vyrezal kolísočky, pre chlapcov zase vozíčky, mamy ušili z handričiek bábiky. Aj keď nemali veľa, mali k sebe bližšie.

Kto je Iveta Zuskinová

Etnologička, znalkyňa tradičného spôsobu života a kultúry Liptákov, autorka monografií Liptov v ľudovej kultúre (2014), Ľudové umenie (2017), Ovčiarstvo v Liptove (2018) a iných odborných publikácií. Bývalá riaditeľka Liptovského múzea založila a vedie nadregionálne Ovčiarske múzeum Spoločnosti priateľov Múzea liptovskej dediny.

Novým rokom krok za krokom

Text: Imrich Gazda Foto: Marek Hasák

Chcete zmeniť svoj život, ale neviete ako na to?

Koncoročné vydania časopisov bývajú plné vianočných tipov, ale aj odporúčaní na novoročné predsavzatia. Nebudeme iní. Nepovieme vám však čo si predsavziať, ale ako to dosiahnuť.

Odpoveď nájdete už v samotnom názve tohto článku. Alebo ináč – prečítali ste si v aktuálnom vydaní Ružomberského magazínu články o Vianociach v minulosti či o živote predošlých generácií vo Vlkolínci? Odpoveď nájdete aj v nich.

Buďme však konkrétnejší. Koľkokrát sme si už povzdychli nad tým, aký je dnešný svet uponáhľaný, že nevieme, čo skôr... Sentimentálne sa pri tom dívame na roky dávne, kedy bol svet pomalší a pokojnejší.

Čo nám však bráni spomaliť v 21. storočí? Nielen cez Vianoce alebo počas dovolenky, ale v priebehu celého roka.

Naši predkovia vedeli, že život má svoj rytmus. „Všetko má svoj čas a svoju chvíľu každé úsilie pod nebom," píše sa v biblickej knihe Kazateľ. „Svoj čas má narodiť sa, svoj čas má zomrieť, svoj čas má vysádzať, svoj čas má sadenice vytrhať."

A po týchto slovách prichádza zásadná otázka: „Akýže má osoh, kto je stále činný, z toho všetkého, o čo sa namáhal?"

Potrebujeme svoje životy premyslieť nanovo – v duchu Biblie a skúseností našich predkov. V jari sadiť, koncom leta žať a v zime požívať plody nášho úsilia. Cez deň pracovať a večer oddychovať. Cez Advent sa stíšiť a na Vianoce sa veseliť.

Rozháranosť našich životov má na svedomí práve potreba robiť všetko naraz. A „pojítkom" medzi týmito činnosťami je zväčša mobilný telefón. Kráčame do práce a telefonujeme. Cestou z práce telefonujeme. Pri nákupe telefonujeme. A keď sa telefonovať nedá, tak aspoň čekujeme, šérujeme, lajkujeme...

Multitasking je dnes „in", ale čo z toho, keď my sami sa v dôsledku nespočetného množstva súbežne alebo v krátkom slede vykonávaných činností cítime „out"?

Životom nehodno splašene utekať, ešte aj na viacerých bežeckých dráhach súčasne. Ak budeme zároveň sadiť, okopávať, aj polievať, neznamená to, že úroda nám vyrastie zo dňa na deň, takže ju budeme môcť zbierať týždeň čo týždeň.

Ak si na začiatku roka zaumienime zmeniť to aj to aj to, po niekoľkých dňoch zistíme, že sme upadli do starých koľají. Frustráciu odventilujeme nadávkou, že novoročné predsavzatia sú aj tak blbosť, a zo životnej zmeny bude akurát tak ďalšia životná prehra.

Životom musíme kráčať krok za krokom. Pracovať aj oddychovať. Hovoriť aj mlčať. Sýtiť sa aj postiť. Dať si jedno malé predsavzatie, dosiahnuť vytúžený cieľ, vychutnať si ho a až potom si vytýčiť ďalší.

Nech vám rok 2019 plynie pomaly a nech je plný nepatrných, ale o to vzácnejších víťazstiev!

Tam, kde rastú vianočné stromčeky

Text: Peter Kravčák Foto: Vladimír Neštepný pri hľadaní vianočných stromčekov. Zdroj: Autor

Mnohí vsádzajú na umelé, ďalší si pri hypermarketoch priplatia za špeciálne pestované z dovozu. Niekomu zasa stačia ihličnaté halúzky. Na trhu sú však aj vianočné stromčeky z liptovských lesov. A nespílili ich lesní pytliaci.

Vladimír Neštepný pracuje v ružomberských mestských lesoch už takmer 20 rokov. Ako pestovný technik má za úlohu starať sa o výsadbu a rast nových stromov.

„Od momentu, keď z akéhokoľvek dôvodu vznikne holina, mám za úlohu postarať sa, aby tu za pár rokov boli opäť zdravé stromy," opisuje svoje pracovné povinnosti, zatiaľ čo kráčame po namrznutej lúke smerom k lesu. Nad nami sú drôty vysokého napätia, hneď vedľa hora s vysokánskymi svrčinami.

Stromčeky panelákového typu

„Hlboko do lesa ísť nemusíme. Stromčeky panelákového typu rastú popod elektrovody a na kraji lesa. Vo vnútri naozaj len zriedka, iba na nejakej čistine. No a do zalesnených rúbanísk, kde rastú mladé, nechodíme. Ak tak, len výnimočne, aby nejaký slabší uvoľnil miesto silnejšiemu, keď si vzájomne prekážajú v raste," vysvetľuje princíp, kde a ako uspokojujú pracovníci mestských lesov túžbu Ružomberčanov po prírodou voňajúcich Vianociach.

Tieto stromčeky nikto nepestuje, nehnojí, nepolieva a teda nečaká ani predvianočný zisk. Tomu ale zodpovedá aj ich vzhľad. Výstavné kusy to nie sú, ale v obývačke, ktorá má kút, dokážu vyzerať najkrajšie.

„Dôležitá je výška, vrcholec, kde si ľudia radi vešajú ozdoby, a aspoň trochu rovnomerná hustota. Nájdeme aj rovnejšie, symetrickejšie a krajšie," opisuje skúsený lesník bez štipky negatívnej zmienky o vzhľade prírodných drevín, no s jasným podtónom sarkazmu.

„Najdôležitejšie je, aby bol aspoň z troch štvrtín vzhľadovo prijateľný. To je potom ideálny kus rohového, panelákového typu. Vypílením takýchto stromčekov neublížime ani prírode, lebo spod elektrovodu by ho vyťali elektrikári, a ani Vianociam, lebo na správnom mieste dokáže vyzerať naozaj krásne," dôvodí Neštepný.

Stromčeky prírode blízkeho vzhľadu

Je niečo málo nad nulou. Nefúka, neprší, keď kráčame, dá sa to vydržať. No

ruky mám aj tak vo vreckách. On nesie pílku, zavše sa pristaví a ukazuje, kde sa stromček musí zrezať, ako vyzerajú ideálne prasleny, kde sa dá dodatočne navŕtať konárik, ako si zeleného krásavca otočiť, aby všetko vyzeralo vo vianočnom interiéry tak, ako má.

„Toto je ideálne počasie. Ale sú dni, keď prší alebo mrzne, sneží, fúka, a hoci to teraz tak nevyzerá, neraz sme sa brodili po kolená v snehu. A potom nám ešte niekto povie, že čo to za materiál nosíme. Nuž, len to, čo tu rastie. Stromčeky prírode blízkeho vzhľadu," povie s vážnym výrazom lesník a zasmeje sa až na mojej rozosmiatej tvári.

Väčšina z takmer dvoch stoviek stromčekov, ktoré mestské lesy ročne zabezpečujú, sú smreky. Sem-tam sa vyskytne borovica, no a jedlička je aj pre ľudí, čo sú v lese dennodenne, vianočný zázrak. A hoci by ju chceli všetci, samotní lesníci tvrdia, že ak ju už niekde nájdu, práve ju tam nechajú, lebo ich je málo.

„Ak by ste postavili päť ľudí pred päť stromčekov, každý si vyberie iný. Sám sa čudujem, aký neuveriteľne rozdielny vkus je v každom z nás. Pýtal sa ma jeden pán, aby som mu poradil, keď si vyberal u nás vo dvore. Odporučil som mu, ale pokrútil hlavou, že nie. Napokon si vybral taký odhodený, čo bol už nachystaný, že bude len na vetvičky."

Bežnejšie však zažíva opačné prípady – keď si zákazníci ani pár dní pred Vianocami nevedia vybrať ani z dvadsiatich vyložených kusov a pýtajú sa, kedy dovezú nové.

„Ako mestská firma to robíme len ako nevyhnutnú službu ľuďom. Nie je v tom žiadny biznis. Naše ceny sú symbolické. Aby sme aspoň zmiernili náklady na naftu," ozrejmuje počas sviežej prechádzky Neštepný.

V práci romantika nie je, ani pri myšlienke na Vianoce

Bežná práca lesníka aj pestovného technika sa mení začiatkom decembra. Ešte do Mikuláša treba zabezpečiť vyššie stromčeky pre školy, úrady a firmy, ktoré si ich objednajú. Približne dva týždne pred Vianocami chodia zase dennodenne hľadať tie bytové. Mestské lesy obhospodarujú viac ako sedemtisíc hektárov lesa.

„Je nás sedem lesníkov, každý má svoj zhruba tisíchektárový revír a za pár dní musí nájsť približne 20 až 25 kusov. Každý rok je to čoraz ťažšie. Miesta, kde také stromčeky rastú, sú neraz obhospodarované pastiermi, alebo ich vyklčujú elektrikári či ožerie zver."

Na narážku, že v takej zasneženej zime to musí byť v lese celkom romantická prechádzka, dostanem jednoznačnú odpoveď: „Ak by som išiel iba raz a pre jeden, vlastný stromček, určite áno. Ale ak ich máte zháňať niekoľko dní po sebe, romantika vás prejde."

Čo s ním doma

Najhoršie vraj je premiestniť strom z vonku rovno do bytu. Ideálne, ak na pár dní skončí vo vedre s vodou niekde v garáži alebo pivnici, kde je okolo 10 stupňov a dokáže sa teplotne adaptovať. V žiadnom prípade netreba z neho šúpať kôru.

„Živiny čerpá medzi kôrou a kmeňom, ak ju ošúpeme, skôr vyschne. Pred osadením je dobré zrezať zospodu tak dva centimetre, aby vznikol čerstvý rez. A polievať. No a ak sa dá vyhnúť radiátoru, funkciu vianočného stromčeka to zaiste predĺži," radí odborník na pestovanie stromov Vladimír Neštepný.

„Vypílením takýchto stromčekov neublížime ani prírode, lebo spod elektrovodu by ho vyťali elektrikári, a ani Vianociam, lebo na správnom mieste dokáže vyzerať naozaj krásne."

Vladimír Neštepný, pestovný technik

Odzváňa vraj aj stromčekovému pytliactvu. Ľuďom sa nechce. Minimálne v meste. Dostupnosť v obchodoch je prebytková.

„Vzal som raz takého hundrajúceho kamaráta. Reku, poď so mnou, skúsiš si nájsť sám, aký chceš. Po troch hodinách mu bola taká zima, že vzal aj ten, čo sa mu najviac nepáčil," spomína Vladimír Neštepný.

Kradnúť však neodporúča. Patroluje lesná stráž, ochranári, a stromy si dokážu postrážiť aj obyčajní ľudia. Jedna fotka na políciu, ako si nesiete na pleci stromček, a môže byť problém.

Ale existujú aj „modernejšie" spôsoby ochrany pred zlodejmi. „Robia to najmä ochranári, ale keď treba, vieme aj my. Skrátka, zlomíte na peknom stromčeku pár halúzok. Neublížite mu, bude žiť a rásť ďalej, ale do obývačky sa už páčiť nebude," vysvetlí lesník.

Sme krajina grafomanov

Text: Anna Zábojníková Foto: Anna Sabuchová (vpravo) počas jednej z autorských čítačiek. Zdroj: archív Aleny Sabuchovej

So spisovateľkou Alenou Sabuchovou som sa stretla ešte v čase, keď sme si mohli obliecť šaty a tenké pančušky aj bez drkotania zubov. Posledné hrejivé lúče babieho leta utkali pri šálke kávy inšpiratívny príbeh tvorivej Ružomberčanky.

„Vôňu kníh poznám od detstva," začína svoje rozprávanie 29-ročná Alenka. Už ako malá neustále čítala, zaujímali ju najrôznejšie príbehy. „Bola som veľmi zvedavá. Veľa som počúvala ľudí, až som tie veci začala v sebe ukladať, filtrovať a dávať von cez vlastné príbehy."

S úsmevom spomína na svoju tetu Tonku, ktorá mala množstvo kníh a vždy bola ochotná vyrozprávať dávne zážitky. Alenka z nich čerpá doteraz.

Počas štúdia Gymnáziu svätého Andreja v Ružomberku začala s blogovaním. V tom čase blogy zažívali veľký boom. „Brala som to ako taký denník a priestor na vlastnú reflexiu. Čítala som vtedy Virginiu Woolfovú, preto boli moje texty dosť ovplyvnené jej myšlienkami," spomína si na stredoškolské roky, po ktorých ju to zavialo do hlavného mesta.

V Bratislave študovala na Vysokej škole múzických umení filmovú a televíznu scenáristiku a dramaturgiu. A hoci je Ružomberok pre ňu už len polodomovom, vždy sa sem rada vracia. V metropole dolného Liptova má svoju rodinu, teší sa na lesy a prírodu okolo, vždy si tu dobre oddýchne.

„Na Ružomberok mám pekné spomienky. Neviem si však predstaviť, čo by ma prinútilo vrátiť sa. Uplatnenie v kultúrno-umeleckej sfére by som tu nenašla," vysvetľuje svoje rozhodnutie ostať žiť v Bratislave.

Milovníčka kníh

Ak sa začnete s Alenkou rozprávať o knihách, ihneď sa ponoríte do sveta veľkej literatúry. Jej rukami prešli knihy od Kompaníkovej, Švantnera, Fedora Gála, Salingera či beatnikov.

Myslí si, že v Tolstého románe Vojna a mier je povedané všetko. Knihu pokladá za čitateľský základ, pretože hovorí nielen o živote, smrti, láske či moci, ale aj o egu človeka.

Ružomberská rodáčka je zároveň veľkou fanúšičkou hororov, ale aj reportážnej literatúry z vydavateľstva Absynt.

Hovorí, že tieto knihy popisujú udalosti, ktoré by sme mali mať v živej pamäti a nedopustiť, aby sa znova zopakovali.

„Občas mám pocit, akoby sme strácali pamäť a zabúdali na chvíle, ktoré sa nestali až tak dávno a z ich následkov sme sa dodnes poriadne nespamätali. S tým súvisí aj narastanie agresivity, nenávisti, extrémizmu či nacionalizmu," kriticky reaguje na spoločenské trendy.

„Nielen z domácej politiky je panoptikum diletantstva a trestnej činnosti. Zomierajú tu mladí ľudia kvôli článkom. Neexistuje miera sebareflexie a zodpovednosti tam, kde by mali stáť na prvých miestach," znepokojene hovorí o aktuálnej situácii.

Spomína si aj na stretnutie so svojim vysokoškolským pedagógom a slovenským prozaikom Dušanom Dušekom, ktorý jej raz povedal: „Alenka, všetko môže byť, len nech vojna nie je." Obsah týchto slov si dnes uvedomuje oveľa intenzívnejšie. Desí sa, kam až to môže zájsť.

Kritická je aj k nastaveniu autorského prostredia na Slovensku. Tvrdí, že sme krajinou grafomanov. „U nás ľudia vo všeobecnosti viac píšu ako čítajú. Všetci si trochu myslíme, že máme čo povedať. To však nie je až taký problém. Skôr sa vynára otázka, či to máme komu povedať," uvažuje Alenka.

Vzápätí vysvetľuje, že v predminulom roku vyšlo na Slovensku vyše 200 pôvodných kníh s medzinárodným štandardným číslom knihy ISBN. „Bolo by skvelé, keby všetky spĺňali nejakú kvalitatívnu úroveň, no obávam sa, že je to nereálne. A vtedy sa treba spýtať, pre koho píšeme a či naozaj aj existujú čitatelia, alebo si iba myslíme, že rastú úmerne s počtom vydaných kníh. Ja si to nemyslím."

Na budúci rok pripravuje ďalšiu knihu

Ružomberská rodáčka v súčasnosti pracuje ako dramaturgička a scenáristka na voľnej nohe. Jej bežný pracovný deň závisí od druhu rozhlasového či televízneho projektu, na ktorom aktuálne pracuje.

„Zvyčajne sa stretnem s kolegami a vymýšľame, brainstormujeme, diskutujeme, píšeme a editujeme," opisuje svoju prácu a dodáva, že najviac ju baví to, že jej činnosť je rôznorodá a dni tak nie sú monotónne.

K označeniu blogerka, scenáristka a dramaturgička pred dvoma rokmi pribudol ďalší. Alena Sabuchová na jeseň v roku 2016 vydala knižný debut s názvom Zadné izby. Nachádza sa v nej súbor textov, ktoré vznikali niekoľko rokov.

Všetky príbehy však majú niečo spoločné – priestor v rôznych podobách. Vydala ich spolu so Zuzanou Trstenskou z vydavateľstva AMMA ako konceptuálnu zbierku poviedok s grafikami Terezy Denkovej.

„U nás ľudia vo všeobecnosti viac píšu ako čítajú. Všetci si myslíme, že máme čo povedať. To však nie je až taký problém. Skôr sa vynára otázka, či to máme komu povedať."

Alena Sabuchová, spisovateľka

Spisovateľka prezradila aj to, že poviedky neboli písané s cieľom, že raz z nich bude ucelená kniha. „Príbehy sa odohrávajú vo fyzických priestoroch domov. Častokrát sú to periférne miestnosti ako zadné izby, povaly, ale aj dom smútku. Súčasne odkazujú na pomyselné zadné izby, ktoré si nosíme v sebe," predstavuje svoju knižnú prvotinu. Dodáva, že ide o priestory, kde si nechávame veci, ktorých sa nechceme alebo nevieme zbaviť, hoci by sme mali.

Zadné izby neostali v literárnej komunite bez povšimnutia – v kategórii Mladý tvorca získala Alena Sabuchová Cenu Ivana Kraska aj Cenu Nadácie Tatra banky.

Na budúcu jeseň vyjde vo vydavateľstve Artforum už jej druhá kniha. A hoci o nej ešte nechce hovoriť, prezradila, že materiál zbierala spolu s dokumentárnym fotografom Robom Tappertom na poľsko-bieloruskom pohraničí.

Máte tip na tému? Volajte šéfredaktorovi!
0918 813 185 peter.kravcak@rmagazin.sk

Upečte si s nami štedrák

Text: Anna Šenkeríková Foto: Gabriela Maceková pri príprave jedného z najžiadanejších vianočných koláčov. Zdroj: Autorka

Čo si budeme hovoriť, Vianoce sú aj o sladkých domácich dobrotách. Bez medovníkov či lineckých koláčikov by to zrejme nebolo ono. A už tobôž nie bez lekvárovo-makovo-orechovo-tvarohového zázraku menom štedrák.

Mnohí majú pred ním rešpekt. S kysnutým cestom to niekedy nie je žiaden špás. A kam si zájsť po radu, ak nie do cukrárskej dielne?

V Ružomberku na takú môžete naďabiť v Spojenej škole na ulici Scota Viatora. Pod palcom to tam má Gabriela Maceková, rodáčka z Oravskej Poruby, pre ktorú pečenie nie je žiaden strašiak. Svoje skúsenosti už viac ako dvadsať rokov odovzdáva tunajším študentom.

Jej stredoškolská cesta bola jasná – dala sa na cukrárčinu. Po trojročnom štúdiu si dorobila maturitu.

„Potom som si podala prihlášku na doplnkové pedagogické štúdium, aby sa zo mňa mohla stať majsterka. Popri škole som začala pracovať v dolnokubínskych Pekárňach a cukrárňach Rusina. V tamojšej cukrárni som pobudla ani nie rok," rozrozpráva sa.

Kam smerovali jej kroky po tejto pracovnej skúsenosti sa ale hneď nedozvieme. Najprv treba navážiť suroviny na štedrák. „Ani v našej rodine počas Vianoc tento skvelý koláč nesmie chýbať," stihne poznamenať majsterka.

Nech robota nestojí

Púšťame sa do prípravy kysnutého cesta. V polovici mlieka zmiešame droždie a dve lyžice cukru. Kvások necháme zopár minút podrásť.

Preosejeme múku, do ktorej pridáme roztopené maslo, žĺtky, zvyšné vlažné mlieko, nakysnutý kvások a štipku soli. Všetky suroviny vymiesime na hladké cesto, ktoré necháme na teplom mieste vykysnúť.

Ak máte zomletý mak aj orechy, môžete si hodiť šlofíka. Na praxi to však nehrozí. Spolu s mladšou „spolužiačkou" sa púšťame do lepenia lineckých koláčikov. „Toto všetko som od rána upiekla sama," ukazuje šikovná 17-ročná Ružomberčanka na tri veľké tácky so zelenými stromčekmi, s ružovými prasiatkami či dokonca „mikimauzami".

Cukrárske vrecká naládujeme džemom, plníme, zlepujeme, oblievame čokoládou alebo cukrujeme. Všetko pekne postupne.

Debatovať popri robote však nie je žiaden problém, a tak sa majsterka púšťa do ďalšieho rozprávania.

„V čase, keď som pracovala u Rusinu, som sa uchádzala o pozíciu majsterky na škole v Kubíne, no vtedy na toto miesto nikoho nepotrebovali. Inak to bolo v Ružomberku. Kým mali dva ročníky, vystačili si s jedným majstrom, no keď pribudol tretí, bolo treba ďalšieho. Spojili sa so školu v Kubíne, či by im niekoho neodporučili, a tak som sa sem zázrakom dostala," prezrádza Gabriela Maceková.

„Kedysi som si vravela, že nikdy nechcem robiť v škole a vonkoncom nie v Ružomberku, ale dnes si už nesťažujem," smeje sa.

Voňavé plnky

Cestu veľa netreba, ak ho necháte kysnúť v mierne vyhriatom konvektomate. Majsterka ho preloží na pomúčenú dosku a rozdelí na päť rovnako veľkých častí. Štyri kúsky prikryje miskou, piaty na tenko vyvaľká. Hneď od začiatku si ho zarovnáva do obdĺžnika, keďže ním má „vystlať" plech s rozmerom 34 krát 30 centimetrov.

Tenké cesto namotá na valček a suverénne prenesie na spodok hlbokého, vymasteného plechu. Rozmer trafila úplne presne, už to má v oku.

V mikrovlnke prihreje slivkový lekvár, aby sa na cesto ľahšie natieral. Pridáva doň aj kúsok voňavej citrónovej kôry. Prichádza na rad druhé cesto. Teraz je však vaľkanie na nás. Aby sme aspoň približne trafili veľkosť, použijeme radšej pravítko.

Púšťame sa do prípravy makovej plnky. „Musí byť čerstvá, ešte horúca, inak by sa nám na cesto zle rozotierala. Rovnaké pravidlo platí aj pri orechovej," hovorí majsterka, zatiaľ čo už na sporáku prihrieva mlieko. Keď začne vrieť, pridá pomletý mak s cukrom a chvíľu povarí. Nakoniec primieša maslo a postrúhanú citrónovú kôru.

Vrstvu makovej plnky prikryjeme ďalším cestom, potrieme ho orechovou plnkou, ktorú sme urobili podobne ako makovú. Štvrté cesto pokryje hrubá vrstva tvarohovej plnky. Tú si však pripravíme celkom inak.

„Najskôr si z bielkov a cukru vyšľaháme pevný sneh. V druhej miske vymiešame tvaroh so žĺtkami a citrónovou kôrou. Následne obe hmoty spojíme," oboznámi nás.

Vrch štedráka môžeme ozdobiť pruhmi alebo vykrojenými hviezdičkami či stromčekmi zo zvyšného cesta.

„Vložíme do vyhriatej rúry a pečieme pri teplote 170 stupňov približne 50 až 60 minút. Po upečení polejeme roztopeným maslom. Necháme poriadne vychladnúť a nakrájame na menšie kúsky," uzatvára majsterka Maceková.

Čo budete na prípravu tradičného vianočného štedráka potrebovať?

Cesto: 750 g hrubej múky, 400 ml mlieka, 30 g droždia, 200 g masla, 3 žĺtky, 2 lyžice práškového cukru, štipku soli

Na potretie prvého cesta: 440 g slivkového lekváru, citrónovú kôru

Maková plnka: 300 g mletého maku, 140 g kryštálového cukru, 1/2 balíčka vanilkového cukru, 50 g masla, 200 ml mlieka, citrónovú kôru

Orechová plnka: 300 g pomletých orechov (časť môžete nahradiť piškótovými omrvinami), 140 g kryštálového cukru, 1/2 balíčka vanilkového cukru, 50 g masla, 200 ml mlieka, citrónovú kôru

Tvarohová plnka: 750 g hrudkovitého tvarohu, 150 g kryštálového cukru, 1 balíček vanilkového cukru, 2 žĺtky, tuhý sneh z 5 bielkov

Ako trávia Vianoce ružomberskí kňazi?

Text: Peter Kravčák Foto: Evanjelický farár David Bázlik počas zimnej prechádzky s rodinou. Zdroj - archív D. B.

Kým pre väčšinu ľudí sú Vianoce časom oddychu, duchovní majú práve počas týchto dní najviac práce. Napriek tomu vianočná pohoda nechýba ani na katolíckej a evanjelickej fare či v jezuitskom kláštore.

Dušan Škrabek, rímskokatolícky farár – dekan

Vianočné sviatky, ktoré o niekoľko dní budeme všetci sláviť, ešte stále majú kolor našich pekných tradícií a zvykov, ktoré sa v našich rodinách zachovávajú a dokresľujú vianočnú atmosféru rodinného domova. Slávenie narodenia Ježiša Krista je tak vsadené do rámca, ktorý je nám vzácny, blízky a zohrieva naše srdcia láskou k novonarodenému Ježišovi ako aj k sebe navzájom.

Aj my na ružomberskej fare budeme vianočné sviatky prežívať vo svetle veľkého tajomstva našej viery, ale rovnako aj s „prizdobením“ tradícií, ktoré si každý z nás do Ružomberka priniesol. Do farnosti sme tento rok prišli traja noví kňazi a každý jeden z nás má svoju osobnú skúsenosť z prežívania nielen štedrovečernej večere, ale aj zo slávenia vianočných sviatkov ako takých v ich duchovnej podstate. Určite toto všetko prispeje k nášmu vzájomnému obohateniu a milej vianočnej atmosfére počas štedrovečernej večere na našej fare.

Samozrejme, slávenie Vianoc bude pre nás viac o službe veriacim našej farnosti ako o oddychu, čo je pre nás radosťou, že môžeme svojou kňazskou službou poslúžiť iným.

Už niekoľko dní pred vianočnými sviatkami vysluhujeme sviatosť zmierenia, aby prostredníctvom tejto našej krásnej, ale aj zodpovednej služby boli Vianoce v rodinách našej farnosti nielen o bohatom štedrovečernom stole, o oddychu, ale aj o čistom srdci oslobodenom od hriechov. Veľmi si želám a prajem, aby si k štedrovečernému stolu sadli členovia rodiny vo vzájomnej láske a úcte, s pokojom v duši a s očisteným srdcom.

Pred Vianocami navštevujeme aj chorých a nevládnych, ktorí sa už nemôžu zúčastniť svätej omše a zažiť tak nádhernú atmosféru polnočnej svätej omše, pretože im to ich zdravotný stav nedovoľuje.

Počas vianočného obdobia, okrem slávenia svätých omší, ponúkame našim veriacim aj niekoľko ďalších duchovných podujatí – vianočný koncert našej skupiny Kéfas, muzikálovo-divadelné predstavenie mladých našej farnosti, ako aj už tradičný koncert Ľudia ľuďom.

Tieto a ďalšie aktivity pripravujeme a organizujeme za účelom ešte hlbšieho prežívania Vianoc v našej farnosti. Nemal by to byť len čas prepínania programov v telke a častejšieho otvárania dverí chladničky, ale čas, ktorý nás v duchovnom živote posunie ďalej, prehĺbi náš vzťah k Bohu a upevní jednotu a vzájomnú lásku v našich rodinách.

V štedrovečerný večer nás steny farského úradu budú fyzicky deliť od domácností našich veriacich a občanov Ružomberka, ale uisťujem všetkých, že naša úprimná láska k nim, preniknutá Ježišovou láskou, bude prítomná pri každom jednom z nich – v každej rodine, pri každom chorom, nevládnom a trpiacom, pri každom osamotenom a opustenom, pretože všetci naši veriaci a občania Ružomberka sú v našom láskou naplnenom srdci.

Všetkým veriacim a občanom mesta Ružomberok prajem a vyprosujem milostiplné a láskou naplnené vianočné sviatky.

„Veľmi si želám, aby si k štedrovečernému stolu sadli členovia rodiny vo vzájomnej láske a úcte, s pokojom v duši a s očisteným srdcom.“

Dušan Škrabek, rímskokatolícky farár – dekan

David Bázlik, zborový farár Evanjelickej cirkvi a. v. Ružomberok

Ak by som mal jednou vetou vyjadriť, v čom je pre mňa adventné a vianočné obdobie výrazne iné ako zvyšok roka, povedal by som, že je o stretnutiach s ľuďmi. Nie že by som sa v priebehu roka s ľuďmi nestretával, ale určite nie tak intenzívne, ako počas Adventu a Vianoc.

Už počas Adventu sú kostoly a cirkevné miestnosti oveľa plnšie ako v priebehu roka. V cirkevnom zbore pulzuje život oveľa intenzívnejšie. V Advente

mávame väčšiu ponuku biblického štúdia. V tomto období duchovní absolvujú pomerne veľa návštev v domácnostiach, domovoch dôchodcov a nemocniciach. Mávame pred sviatkami služby Božie so spoveďou a Večerou Pánovou aj v okolitých obciach.

Mnohé stretnutia sú veľmi milé a radostné, ale sú aj stretnutia smutné, kde sa človek usiluje svojho brata či sestru „nainfikovať“ nádejou, ktorú v Bohu máme. Z tohto pohľadu je toto

obdobie bohaté na emócie a radosť, ale občas bohaté aj na vyčerpanie.

Pred Vianocami sa celý cirkevný zbor pripravuje na Štedrý deň a vianočné sviatky. Každá generácia chce prispieť svojou službou alebo programom. Preto si chtiac-nechtiac pospevujem vianočné piesne už od novembra. A niekedy aj počas leta.

Každý chce na Vianoce niečo dať, obdarovať druhých. Tak to má byť. Veď, napokon, Vianoce sú o jedinom oslávencovi, ktorého by sme mohli a tiež aj mali niečím obdarovať. Na druhej strane, v zbore stále viac zdôrazňujeme, aby sme sa učili v tomto období aj prijímať a získať. Inak nás krátko po Vianociach zaskočí prázdnota. Preto povzbudzujeme ľudí, aby si počas Adventu a vianočných sviatkov prečítali aspoň jednu dobrú knihu.

Keďže som aj v roli manžela a otca troch detí, rodina je pre mňa miesto, kde môžem energiu načerpať. Aj v rodine prežívame adventné očakávanie a vianočnú radosť. Snažíme sa v jeden večer v týždni stretnúť sa ako rodina, spolu sa rozprávať, čítať Bibliu, spievať, zahrať sa i modliť sa.

Máme aj svoju špeciálnu vianočnú rodinnú tradíciu – deti nám každý rok pripravia súkromný vianočný miniprogram. Na ten sa s manželkou veľmi tešíme, vždy nás totiž veľmi pobaví. Veľká veková škála našich detí – od prváka na základnej škole po prváčku na univerzite – sľubuje aj tento rok dobré a kreatívne predstavenie.

Prajem všetkým Ružomberčanom, aby aj tohtoročné Vianoce boli radostné a zmysluplné.

Ondrej Gabriš, jezuita

Blížia sa už dvadsiate siedme Vianoce, ktoré budem prežívať medzi jezuitmi. Prešiel som niekoľko komunít na Slovensku, kde sme v kruhu spolubratov prežívali tieto krásne chvíle. Obsah je všade rovnaký, ale v každej komunite je iná atmosféra, ktorá sa odvíja od počtu členov, ich veku alebo poslania.

V ružomberskom kláštore sa posledné chvíle pred zasadnutím k štedrovečernému stolu nesú v znamení čulého ruchu. Niektorí členovia komunity slúžia v kostole, ďalší pomáhajú v kuchyni alebo balia darčeky pre spolubratov, ktorých mená si vytiahli z „čarovného“ klobúka.

Keď nastane čas stíšiť sa, všetci sa stretávame v noviciátnej kaplnke a po chvíli ticha naplní priestor kaplnky radostná modlitba prvých vešpier z Narodenia Pána. Takto duchovne povzbudení odchádzame do jedálne k štedrovečernému stolu, kde už svieti stromček a na stole sú zažaté sviece.

Večeru začíname krátkou modlitbou a príhovorom predstaveného domu. Oplátka, med a cesnak, to je začiatok večere. Potom nasleduje výborná kapustnica a, samozrejme, bez dobrej upravenej ryby by nám čosi chýbalo. Na stôl tiež patria bobaľky s makom a ovocie.

Pri stole nie je ticho, ale počúvame členov komunity, ako slávia Vianoce v rôznych oblastiach Slovenska a Čiech. Taktiež si zaspievame koledy, slovenské aj české. Na záver najmladší člen komunity prináša spod vianočného stromčeka darčeky.

A keď poumývame riady a trocha si oddýchneme, ideme na polnočnú do kostola.

Podobne pokojné a požehnané prežitie týchto posvätných dní praje naša jezuitská komunita aj všetkým Ružomberčanom.

Okolo požiaru v Liptovskej Lúžnej je horúco

Text: Peter Kravčák

Požiar drevárskej dielne Ladislav Kurnotu v Liptovskej Lúžnej spôsobil plechový dymovod piecky na kúrenie, od ktorého sa vznietila drevená strecha stavby. Tvrdia to ružomberskí hasiči. Majiteľ to ale vidí ináč.

Hasiči po požiari zaslali médiám tlačovú správu, podľa ktorej majiteľ nahlásil škodu vo výške 35-tisíc eur. „Príčinou vzniku požiaru bolo umiestnenie plechového dymovodu pri drevenom strope, ktorý sa vznietil od sálavého tepla z dymovodu," špecifikoval vedúci technik a špecialista Hasičského a záchranného zboru v Ružomberku Ján Ondruška.

Ružomberský magazín, ktorý tieto informácie zverejnil na svojom webe, následne kontaktoval majiteľ zhorenej dielne Ladislav Kurnota. Hasičov obvinil z klamstva a redakciu opakovane žiadal pod hrozbou žaloby o stiahnutie textu.

Výrobca drevených hračiek tvrdí, že vznik požiaru nie je náhoda, nemôže zaň piecka na vykurovanie a nepriamo z neho obviňuje viacerých ľudí. Na sociálnych sieťach aj prostredníctvom niektorých médií zároveň rozbehol kampaň, cez ktorú sa snaží vyzbierať peniaze na znovuobnovenie prevádzky.

Svoj pohľad na celý prípad majú Kurnotovi susedia, ktorým sa od požiaru chytilo humno a vo veci už podali trestné oznámenie.

Začatie vyšetrovanie nám potvrdila aj samotná polícia, ktorá prípad zatiaľ bližšie nekomentuje. „Prebieha vyšetrovanie vo veci trestného činu všeobecného ohrozenia a sú vykonávané všetky potrebné procesné úkony a opatrenia za účelom objasnenia skutku," povedal krajský policajný hovorca Radko Moravčík.

A kým verziu s dymovodom považuje riaditeľ ružomberských hasičov Slávko Hreha za uzavretú, hovorca krajského riaditeľstva hasičov Marek Panák vraví, že odborný posudok k požiaru vypracovávajú práve ružomberskí hasiči, ktorí pracujú s viacerými alternatívami.

„Nakoľko tento prípad požiaru ešte nie je uzavretý, nemôžeme sa zatiaľ k príčine vzniku požiaru vyjadriť," reagoval Panák.

stručne

- Na ulici Pod Hradom v Likavke urobili nový asfaltový koberec.
- V Lúčkach pred pár dňami otvorili nové informačné centrum a odhalili pamätnú tabuľu Tadeášovi Salvovi.
- Začiatkom decembra zorganizovali v Liptovských Sliačoch 9. ročník Dobročinného adventného večierka, ktorého výťažok venovali sociálne slabším žiakom miestnej základnej školy.
- Vo viacerých dolnoliptovských obciach sa konali stretnutia s Mikulášom, vianočné trhy či zabíjačky.

KNIHA

Lýdia Královičová - Rozprávky pre najmenších (Tesfo 2018)

K decembru neodmysliteľne patria rozprávky. A hoci televízne stanice opäť nasadia do programu overené kalibre, rodičia môžu siahnuť aj po papierovej forme. Napríklad po čerstvo vytlačenej rozprávkovej knižke od Ružomberčanky Lýdie Královičovej. Autorka vymyslela sedem príbehov, v ktorých vystupujú zvierací hrdinovia, a do každej zakódovala aj nejaké to poučenie. Bohaté ilustrácie pochádzajú tiež z ruky autorky.

AKCIA

Zdobenie vianočného stromčeka v Dome UNESCO (Vlkolínec, 22. 12.)

V novootvorenom Dome UNESCO ozdobia prvý vianočný stromček, ktorý bude tak, ako to bývalo zvykom v minulosti, visieť zo stropu. Skrášľovať ho budú ozdoby z tradičných surovín, akými sú orechy gaštany či šišky. S ich výrobou môžu pomôcť aj samotní návštevníci.

ŠPORT

Liptovský štefanský beh (Mariánske námestie, 26. 12., 12.00)

Prvý ročník Ružomberskej bežeckej ligy dospel do finále. Na Štefana pôjde opäť o poriadnu previerku vôle a správneho dýchania po hodových dňoch. Najskôr odštartujú detské kategórie a o 13. hodine hlavnú – 10 kilometrov ulicami vianočného mesta. Bohatý je aj sprievodný program – vystúpi FS Liptov, Kristína Debnárová a nebude chýbať ani tombola. Tak nech vás nepichá v boku.

DIVADLO

Už sú všetci v jednom vreci (KD Černová, 26. 12., 18.00)
Bližšie od teba (KD Likavka, 30. 12, 19.00)

Ružomberská ochotnícka divadelná scéna každoročne ponúka vianočné premiéry. Na Štefana budú javiskové dosky patriť Černovčanom a ich najnovšiemu klasickému predstaveniu. Divadelnú modernu zase ponúkne RosaThea. Tajomstvá správania sa mužov a žien v partnerských vzťahoch odhalia deň pred Silvestrom.

KONCERT

Kéfas - Vianočný koncert (Rímskokatolícky kostol sv. Ondreja, 27. 12., 18.00)

Ružomberský adventný kalendár ponúka až do Nového roka viacero zaujímavých podujatí. Jedným z očakávaných vianočných vystúpení je koncert domácej kapely Kéfas. Gospelová skupina bude tentoraz vystupovať v kostole, čo význam a odkaz jej hudby ešte umocní. Zoskupenie, ktoré má viac ako dvadsať rokov a za sebou šesť albumov, si môžete vypočuť naživo za dobrovoľné vstupné.

Zadlžené Vianoce

Tak čo? Už ste si zobrali pôžičku na vianočné darčeky, ktoré ani nepotrebujete?

Text: Anna Šenkeríková

Trvá to už nejaký ten piatok. V rádiu, televízii či na internete nám pília uši nejakým blekfrajdejom, všade nás prenasledujú nekonečné reklamy s lákavými predvianočnými zľavami a ešte lákavejšími splátkovými kalendármi.

Predajcovia nám vtĺkajú do hlavy, že Vianoce sú ozaj Vianocami len s kopou jedla, pyrotechniky či veľkolepých darov, ktoré po sviatkoch skončia v kúte.

Dni pokoja a lásky tak mnohí z nás vymenili za dni nezmyselného utrácania a zadlžovania.

Nech to znie akokoľvek otrepane, možno je prejavom najväčšej lásky ubezpečenie najbližších, že aj bez darčekov to vie byť krásne. Najväčším darom sú predsa oni. Ak je náklonnosť obojstranná, určite to pochopia.

Ale pre istotu si to aspoň trikrát overte.

Dedina, ktorá mizne pred očami

Text: Imrich Gazda Foto: wikipedia.org

Najväčším pokladom Vlkolínca boli jeho obyvatelia, ich spôsob života, zvyky a tradície. Dnes sú iba turistickou atrakciou.

Vlkolínec bol v roku 1977 vyhlásený za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry a v roku 1993 zaradený do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO nie len kvôli svojej architektonickej a prírodnej hodnote, ale najmä preto, že išlo o miesto, v ktorom stále pulzoval originálny spôsob života.

Práca na poli, remeselná činnosť, duchovné prežívanie, spätosť s prírodou, rokmi overené a zušľachtené zvyky a tradície... Nositeľov tohto bohatstva už ale vo Vlkolínci takmer niet.

Kým v druhej polovici 19. storočia na ružomberskej „ulici" žilo takmer 350 obyvateľov v ôsmich desiatkach domov, dnes má Vlkolínec sotva dve desiatky stálych obyvateľov, väčšina príbytkov zanikla a zvyšné boli prestavané na chalupy.

Stále aktuálnejšími sú tak dvadsať rokov staré slová vlkolínskeho rodáka a lekára Marcela Babála, ktoré napísal v knihe Vlkolínec – klenot svetového dedičstva (Knižné centrum 2000): „Dnes môžeme obdivovať len časť bývalého Vlkolínca. Chýbajú mnohé zrúcané hospodárske budovy s početnými drobnejšími prístavbami. Chýbajú ľudia a domáce zvieratá a ten ich spoločne, úzko spätý život."

Akí vlastne boli ľudia, ktorých zrodili vlkolínske lúky?

Dvojnásobne poddaní

Prví obyvatelia sa na mieste dnešného Vlkolínca vyskytovali už pred 2 500 rokmi, o čom svedčia nálezy z doby železnej aj neskoršej doby bronzovej.

Prvá písomne doložiteľná informácia o obci Wylkovinecz však pochádza až z roku 1461. „Vlkolínec bol vždy jednou z najmenších ružomberských ‚ulíc´, svojou veľkosťou spočiatku porovnateľný s len o niečo väčším Bielym Potokom. Menšie boli už len usadlosť Čutkov a možno banícka či uhliarska osada Zmrzlô," napísal v spomínanej knihe historik Liptovského múzea v Ružomberku Karol Dzuriak.

Pri prvom známom sčítaní obyvateľstva Ružomberka a „ulíc" v roku 1766 žilo vo Vlkolínci 117 ľudí. Oni ani ich predkovia a potomkovia to nemali ľahké, keďže museli živiť

nielen seba, ale rôzne dávky odvádzali aj mestu Ružomberok a likavskému panstvu – boli v dvojitej poddanskej závislosti.

Ináč povedané, likavskí páni „žmýkali“ obyvateľov Ružomberka a tí zasa obyvateľov „ulíc“, teda Černovej, Villy Ludrovej, Bieleho Potoka a Vlkolínca.

Nečudo, že v roku 1771 im došla trpezlivosť a vstúpili do otvoreného konfliktu. „Chceli sa osamostatniť, žiadali v rámci mestského chotára vymedzenie obecných chotárov, rovnoprávne postavenie s mešťanmi a odopierali konať roboty,“ opísal požiadavky vzbúrencov historik Dzuriak.

Situácia sa upokojila až po nasadení vojenských jednotiek, ktoré obyvateľov „ulíc“ zdierali natoľko, že dedinčania radšej ustúpili. K zrovnoprávneniu obyvateľov mesta a „ulíc“ došlo až v 19. storočí.

K ďalšej drastickej udalosti, ktorá výrazným spôsobom poznačila život Vlkolínčanov, a podľa niektorých bola aj priamou príčinou postupnej stagnácie, došlo 22. októbra 1944, keď počas SNP vyhorela tretina dediny. Zničené obydlia už nikdy neboli obnovené.

Žiar už nežiari

Keďže Vlkolínec má izolovanú polohu, miestni obyvatelia sa naučili byť úplne sebestační. „Až do polovice 20. storočia viedli do osady len poľné cesty a chodníky, nebola tam zavedená elektrina a nemali ani obchod,“ opísal Babál tunajší život. „Orientácia ľudí bola presýtená kresťanskými zásadami, kde dominovala oddanosť Bohu a láska k blížnemu. Dedinka mala zaužívané svoje pravidlá života, ktoré bolo treba pomerne presne dodržiavať, pretože človek by bol existenčne ohrozený a sám v pomerne divokej a terénne členitej prírode.“

Vlkolínčania vedeli tvrdo pracovať, ale aj oddychovať; modliť sa, aj zabávať; milovať, aj umierať. „Nikto nemohol vo Vlkolínci materiálne zbohatnúť, to príroda obmedzovala. Ale duchovne mnohé osobnosti boli bohaté, spokojné a šťastné,“ dodal už zosnulý rodák, ktorého telo spočíva na miestnom cintoríne.

Obrazom miznúceho života vo Vlkolínci je stratená bieloba Žiaru. Vrch z vápencových skál, ktorý sa majestátne týči nad učupenou dedinkou, dnes síce poznáme pod názvom Sidorovo, ale v minulosti mu Vlkolínčania nepovedali ináč ako Žiar. Najmä pri mesačnom svetle doslova žiaril bielobou.

Biele skaliská sú však dnes už takmer úplne prekryté lesom. Tak, ako život miestnych obyvateľov prekryl nános modernej doby, v ktorej nenašli svoje miesto.

V zozname svetového dedičstva UNESCO je Vlkolínec už 25 rokov

„Vlkolínec je pozoruhodne neporušene zachovaný sídelný celok, pozostávajúci z typických zrubových objektov charakteristického stredoeurópskeho typu. Niet vedomostí o žiadnom inom obytnom súbore, ktorý by sa dal porovnať z hľadiska homogénnosti s Vlkolíncom.“

Týmito slovami pred 25 rokmi výbor UNESCO zdôvodnil zapísanie Vlkolínca do zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva. Definitívne rozhodnutie padlo počas zasadnutia v kolumbijskej Cartagene 6. – 11. decembra 1993.

Okrem Vlkolínca boli ocenené aj historické mestá Banská Štiavnica a Levoča, Spišský hrad a okolité pamiatky, napríklad Kostol Ducha Svätého v Žehre.

„Všetky úkony smerujúce k zápisu Vlkolínca do zoznamu UNESCO trvali asi rok,“ spomína si Julián Helko, ktorý stál v tom čase na čele ružomberskej radnice. „O Vlkolínec bol naozaj veľký záujem, chodili sme o ňom rozprávať nielen po Slovensku, ale aj v zahraničí. Obzvlášť si spomínam na prezentáciu v Oslo,“ hovorí bývalý ružomberský primátor.

Úsmevnou je preňho najmä spomienka na Aviu, ktorá do nórskeho hlavného mesta viezla panely o minulosti a živote vo Vlkolínci. „Doba bola iná, nemali sme také možnosti ako dnes,“ dodáva Helko.

Putovnou výstavou si 25. výročie tejto udalosti pripomenulo mesto Ružomberok v prvej polovici tohto roku. Expozícia o Vlkolínci zavítala do Banskej Štiavnice, Levoče, Bardejovských Kúpeľov, Žiliny či Bratislavy.

Čítať či počúvať, to je otázka

Text: Anna Šenkeríková Foto: Autorka

Audiokniny sa síce na Slovensku ešte veľmi neudomácnili, no aj napriek tomu sa manželia Rončákovci z Ružomberka pustili do zaujímavého projektu.

Pred pár dňami uzreli svetlo sveta prvé audioknihy z ich dielne. Určené sú deťom v mladšom školskom veku. Čo ich k tomu viedlo?

„Máme troch synov a dvaja z nich sú už školáci, jeden má sedem a druhý deväť rokov. V istom období, na rozhraní predškolského a školského veku, sme im veľa čítali, najmä Narniu či Hobita. Vtedy som začala snívať o tom, že by sme tieto knihy mali nahraté," približuje Terézia Rončáková, ktorá pôsobí na Katedre žurnalistiky Katolíckej univerzity.

Nie je to také ľahké

Veľmi obľúbenými boli u Rončákovcov aj rozhlasové rozprávky. Mnohé z nich sú voľne dostupné v rozhlasovom archíve.

„S manželom sme si povedali, že audioknihy by mohli byť celkom slušný biznisplánik, hoci ich predajnosť je na Slovensku pomerne nízka," hovorí o zrode myšlienky nahrávania vlastných audiokníh.

Hneď na začiatku však narazili na závažný problém. „Zistili sme, že autorské práva na naše obľúbené tituly vlastní Slovart a on sám vraj plánuje produkovať vlastné audioknihy," vysvetľuje Rončáková a vzápätí sa púšťa do hlbšieho rozboru problematiky.

„Autorské práva trvajú sedemdesiat rokov, ak by sme teda chceli pracovať s voľnými dielami, museli by sme hľadať pred rokom 1948. V rámci vojnovej či medzivojnovej literatúry pre deti a mládež sme však nenašli nič vhodné. Podotýkam, že autorské práva sa vzťahujú aj na preklad a prípadné editorské úpravy, takže ak aj pôvodná verzia diela bola napísaná pred rokom 1948, ale my by sme potrebovali pracovať so slovenským vydaním z neskoršieho obdobia, tak nemôžeme."

Deľba práce

Manželia sa preto s malou dušičkou odhodlali osloviť súčasných autorov. Nie každý z nich je totiž novinke, akou sú u nás audioknihy, naklonený, keďže hrozba šírenia pirátskych kópii môže negatívne ovplyvniť predajnosť kníh.

Ešte väčší risk je to však podľa Rončákovej pre samotného vydavateľa. „Predbežne platí, že kým dobrých tlačených kníh sa predajú tisíce, predaj audiokníh ostáva na stovkách. Svetový boom počúvania kníh, vďaka ktorému deti na Zápa-

de teraz ‚čítajú´ oveľa viac ako v nedávnej minulosti, sa na Slovensko zatiaľ nedostavil," objasňuje s dôvetkom, že toto riziko môžu znížiť sponzori a granty.

V ich prípade to bol Fond na podporu umenia, ktorý im schválil príspevok na dva tituly z plánovaných piatich. Ten pokryl náklady na čítajúceho herca, hudbu, grafiku, prenájom nahrávacieho štúdia a čiastočne aj výrobu cédečiek.

„Nám ostali na pleciach ‚obslužné práce´ a režijné výdavky: preklad, réžia, dramaturgia, strih, mastering, webstránka, kopírovanie, tlačenie, cestovanie, poštovné," vymenúva Rončáková, ktorej práca s textom či editácia nahrávok nie je cudzia. Vo svojom životopise sa totiž môže popýšiť aj tým, že bola súčasťou redakcie Katolíckych novín či Vatikánskeho rozhlasu v Ríme.

Knihy načítal herec Jozef Úradník z činohry Štátneho divadla v Košiciach. Jeho výkon si Rončáková nevie vynachváliť: „Je veľmi silný v dialógoch, každej postave vie dať niečo osobité. V jednej z kníh je viacero emotívnych pasáží, pán Úradník ich vedel tak precítiť, že sme si v štúdiu aj poplakali."

Vianočný záver

Prvou dvojicou audiokníh, ktorú sa manželia podujali vytvoriť, sú Adela, ani to neskúšaj! od spišskonovoveského autora Petra Karpinského a Strašidelné mesto od uznávanej českej spisovateľky Zuzany Holasovej.

„Karpinský je skvelý detský autor, jeden z najlepších na Slovensku. Jeho Adela sa stala u nás doma hitom," priznáva.

„Je to literárny majsterštik, každé slovo sedí, každá pointa pohladí, až sa človek čuduje, ako sa medzi také ľahké a vtipné riadky zmestí toľko životnej múdrosti – a bez akéhokoľvek gýčového pátosu. A dievčenské meno v názve vonkoncom nesignalizuje literatúru pre dievčatá, takmer by sa žiadalo povedať, že skôr naopak, lebo Adela nosí nohavice, krátke vlasy a miluje Real Madrid a Schwarzeneggera," v krátkosti približuje obsah.

„Svetový boom počúvania kníh, vďaka ktorému deti na Západe teraz ‚čítajú´ oveľa viac ako v nedávnej minulosti, sa na Slovensko zatiaľ nedostavil."

Terézia Rončáková, vydavateľka audiokníh

Keďže český originál Holasovej Strašidelného mesta ešte u nás preložený nebol, Rončáková sa tejto úlohy chopila sama. Príbeh o dobrodružnej ceste súrodencov Aničky a Janka za Čiernym pánom je tiež jednou z ich srdcoviek.

„Holasová píše presne pre deti vo veku 7 až 12 rokov, ide o jemné fantasy so silným príbehom a super pointou, v ktorej my, veriaci, vieme nájsť aj duchovný rozmer," prezrádza s tým, že záver diela má zaujímavý vianočný nádych.

stručne

- V Mestskej knižnici cestovateľka Eva Šandalová prednášala na tému Spoznajme spolu Rusko.
- Do ružomberskej reštaurácie Čierny Kameň zavítal banskobystrický cestovateľ Marek Slobodník, ktorý porozprával o ceste z Indie na 61-ročnej Jawe 250 a žltých trabantoch.
- V rámci cyklu Hudba u Fullu sa v galérii konal koncert na pamiatku Tomáša Munka a všetkých židov deportovaných z Ružomberka.
- Muzikálová súkromná základná umelecká škola Alkana predviedla vo Veľkej dvorane pri príležitosti svojho 10. výročia vianočný galaprogram.
- Do 10. januára je v Univerzitnej knižnici Katolíckej univerzity sprístupnená výstava Fototrojlístok.

Pozitívna reklama na mesto? Predovšetkým šport

Text: Peter Kravčák Foto: Adam Antol, aktuálne už trojnásobný majster Slovenska v plávaní. Zdroj: Autor

Rekapitulácia dôležitých a najmä úspešných udalostí v ružomberskom športe v uplynulom roku.

Najsledovanejším športom v meste je futbal a začiatkom roka 2018 si mestský futbalový klub (MFK) vyslúžil veľkú, aj keď neželanú celoslovenskú publicitu.

Koniec Saparu a nešťastná jar

Nešťastne odkomunikovaný koniec kariéry Mareka Saparu zarezonoval. Najskôr ho klub poslal k vode, aby napokon splnil niekdajšie slová majiteľa, že Marek zostane po konci kariéry pracovať v štruktúrach MFK. Futbalovo však všetko vypálilo tak, akoby to bolo zlé rozhodnutie.

MFK bez Saparu v kádri získal na jar v lige len dve víťazstva, strelil sedem gólov a skončil šiesty – bez pohárovej miestenky. Úspechom bolo finále slovenského pohára, ale prehra so Slovanom znamenala nekvalifikovanie sa do Európy.

Tréneri Hrnčár s Högerom skončili. Vydržali celé dva roky, čo na Liptove za 20 rokov v najvyššej súťaži nikto nedokázal. Nahradila ich dvojica David Holoubek a niekdajší český reprezentant Jíři Jarošík.

Jeseň bola sľubná, no skazilo ju vypadnutie z pohára, niekoľko zbytočných remíz a dve domáce prehry. Aktuálne štvrté miesto však stále dáva slušnú nádej na splnenie cieľa – postup do Európskej ligy.

V roku 2012 MFK zrušil svoju rezervu, aby ju po piatich rokoch opäť obnovil. Béčko spojené s juniorkou sa napriek administratívnemu zákazu postúpiť dostalo hneď v prvom roku zo 4. do 3. ligy, keďže Terchová vyššiu súťaž odmietla. V nej má rezerva MFK za úlohu zotrvať taktiež len rok.

Návrat na druhé miesto

Začiatok kalendárneho roka 2018 zastihol basketbalový Ružomberok na dne. Výprasky v Európskom pohári FIBA, žiadny skalp konkurenčných Košíc a Piešťan. Lenže s novým rokom prišli aj dve americké posily a s nimi úplne iný Ružomberok.

Shatori Kimbroughová a Aaryn Ellenbergová vybavili nadstavbu, play-off a dotiahli MBK po troch rokoch naspäť na druhé miesto v lige. Sujovci nestačili len na Košice. Séria bez víťazstva s týmto súperom sa nechcene zastavila

na štyroch rokoch. Good Angels v dovtedajšej silnej podobe de facto zanikli a zmenili sa na Young Angels Košice.

Tie už v novej sezóne Ružomberok zdolal, poradil si opäť aj s Piešťanmi. Minimálne do uzávierky tohto čísla kráčal MBK aktuálnou ligovou sezónou bez prehry.

Ešte krajší obraz ponúkla opätovná účasť v Európskom pohári FIBA. Tri domáce víťazstva, plné tribúny a dobrá hra, postavená najmä na trojici legionárok Ellenbergová, Jefferyová a Šiksniutéová, vytvorili predpoklad postupu basketbalistiek do pohárového play-off.

MBK Ružomberok však počas roka zaujal aj výsledkami mládeže. Po dvanástich rokoch dosiahla niekdajšia basketbalová liaheň talentov na republikový titul. Staršie minižiačky (U12) trénera Antona Panisa zaznamenali prenikavý úspech, ktorý zvýraznilo tretie miesto mladších minižiačiek Zuzany Jarinovej. Dlhodobý cieľ manažéra Radoslava Popelku, opäť postaviť na nohy mládežnícky basketbal, začína naberať reálne kontúry.

Lyžiari, plavci, stolní tenisti

Medzi najväčšie úspechy končiaceho sa športového roka v meste treba bezpochyby zarátať výsledky lyžiara Adriána Petrufa. Ako 14-ročný starší žiak vyhral Slovenský pohár, na Majstrovstvách Slovenska získal na domácom kopci v obrovskom slalome druhé a v slalome štvrté miesto. Ešte cennejšie sú však pre neho medzinárodné výsledky, kde sa dokáže presadiť v top desiatke.

Z členov Lyžiarskeho klubu Ružomberok spomeňme aj staršieho predžiaka Adama Mrvu, štvrtého v celkovom hodnotení Slovenského pohára.

Rovnako 14 rokov mal Adam Antol z Plaveckého oddielu Ružomberok, ktorý na prsiarskej stovke dohmatol ako majster Slovenska, na dvestovke bol tretí.

V superfinále Slovenského pohára na 5 000 metrov doplával 16-ročný Adrián Beluš na druhom mieste.

Na Majstrovstvách Slovenska na tritisícmetrovej trati si vo svojich kategóriách zlato vybojovala Alexandra Blašková, striebro Jasmína Nováková a bronz Sára Šefranková.

Nikoleta Puchovanová síce nie je Ružomberčanka, ale až do leta svoju stolnotenisovú kariéru rozvíjala v ŠKST Ružomberok. Získala šesť medailí v individuálnych kategóriách, v singloch si však na zlato nesiahla. Rovnako tak v družstvách: z juniorskej extraligy má striebro, zo seniorskej ako členka družstva žien (spolu Natáliou Divinskou, Paulou Čermákovou a Monikou Marouskovou) bronz.

Stolnotenisoví mládežníci však zaznamenali individuálnu medailovú žatvu aj v kategórii starších žiakoch, družstvo juniorov bolo tretie.

Šach, vzpieranie, karate a krasokorčuľovanie

V 99 roku existencie Šachového klubu (ŠK) v Ružomberku dosiahli domáci po pätnástich rokoch postup do druhej najvyššej súťaže.

Dvadsať rôznych trénerov sa vymenilo na lavičke MFK Ružomberok od roku 1998. Norbert Hrnčár vydržal najdlhšie - dva roky.

Monika Motyčáková skončila so slovenskou reprezentáciou na 19. mieste zo 150 účastníkov šachovej olympiády.

Majsterkou Slovenska v šachu do 14 rokov je Simona Koreňová, dva tituly a jedno striebro získali členovia ŠK aj na republikovom šampionáte telesne postihnutých.

Sedemročný Matej Karč, člen družstva Ruža Ružomberok, skončil druhý na Majstrovstvách Slovenska mladších nádejí v krasokorčuľovaní.

Doslova neviditeľné je vzpieranie. Na mládežníckej úrovni funguje už len v Likavke, ale pod hlavičkou Slávia Ružomberok. Tri tituly majstrov Slovenska v podaní Petra a Viktora Buschbacherovcov a Jána Kočíbala doplnilo jedno striebro a jeden bronz. Patrik Víťaz a Michal Rehák sa dostali dokonca do reprezentačného výberu olympijských nádejí.

Lucia Lorenčíková z Karate klubu Asahi Ružomberok je majsterkou Slovenska v kategórii kumite, v karate detí a mládeže. Adam Lupták pridal v kategórii kata bronzovú medailu.

A ďalší úspešní športovci

Pochvalu si zaslúžia organizátori Ružomberskej bežeckej ligy, ktorí zorganizovali celomestskú športovú aktivitu na pokračovanie. Vrcholom pre najlepších bola účasť troch tímov z mesta na štafetovom behu Od Tatier k Dunaju. Ružomberok v pohybe A odbehol 345 kilometrov za deň a noc – celkovo na druhom mieste!

Športovcom roka 2017 v meste sa vo februári stal futbalista Erik Daniel pred basketbalistkou Miroslavou Mištinovou a spoluhráčom Jánom Maslom. Mládežnícky titul tretíkrát v rade obhájila Nikoleta Puchovanová. Kolektívom roka sa stali futbalisti MFK Ružomberok.

Robo Kolár

Na krídlach Vianoc

„Oci, tú gitaru, čo mi chceš kúpiť, nekupuj! Napíšem Ježiškovi. Nech mi ju radšej prinesie on," povedal mi mladší syn a pokračoval: „Aspoň ty ušetríš a nebudeš mať výdavky." Vypleštil som oči a objal ho v nemom úžase nad detskou logikou.

V tých vetách bolo vyjadrené všetko. Ešte detská viera v tajomstvo a čaro Vianoc, ako aj materializmus našich životov. Bolo to pred rokom a dnes by som ho už márne s úsmevom presviedčal, že darčeky pod stromčekom nenosia rodičia.

Sú tu znova. Vianoce. Najkrajšie sviatky v roku, zvykneme hovoriť. Bez ohľadu ako to s tými darčekmi pod stromčekom býva a kto ich nosí, pre každého znamenajú niečo iné. Darčeky, koledy, kapustnica, kapor, pečená morka, koláčiky, lyžovačka, alebo aj nič.

V našich končinách sú pre mnohých sviatkom a podľa tradície oslavou narodenia dieťatka v Betleheme, ktoré svojim príchodom prináša nádej, znovuzrodenie, nový začiatok.

Pre mňa osobne sú Vianoce sviatkom pokoja. Chvíľou zastavenia sa pri vianočnom stromčeku v kruhu svojej rodiny. Obdobie, keď môžem obdariť svojich blízkych, a stretnúť sa so všetkými, na ktorých mi cez rok neostal čas. Myseľ mi vtedy zaletí aj k tým, ktorí možno toľko šťastia nemajú. Vtedy pociťujem vďačnosť, ale aj nutkanie čosi spraviť pre druhých.

Navzájom si úprimne prajeme, aby sme Vianoce mali šťastné, veselé, radostné, pokojné. A pritom, aké budú, často záleží len na nás. Ostatne, ako mnohé iné v našich životoch a vo svete okolo nás.

Ak by som si dnes ako dieťa mohol od pomyselného Ježiška čosi želať, napísal by som mu, aby sme sa na krídlach Vianoc stali všetci aspoň o kúsok lepšími.

Milí Ružomberčania, želám vám, aby nastávajúce vianočné sviatky naplnili vaše očakávania a priania. Veselé Vianoce!

Inzerujte v Ružomberskom magazíne!
Píšte na: **inzercia@rmagazin.sk**

Požehnané Vianoce

a v novom roku
veľa kvalitných a pravdivých informácií
vám želá redakcia
Ružomberského magazínu.

Máte názor? A chcete ho vyjadriť?
Skúste to na našom webe,
na prvom ružomberskom blogu*.

rmagazin.sk/category/blog/

* Bloger sa zavazuje dodržiavať Kódex blogerov a diskutujúcich zverejnený na https://rmagazin.sk/kodex-blogerov-a-diskutujucich/

Ešte viac
skvelého čítania na
rmagazin.sk

Sme aj na facebooku:
facebook.com/ruzombersky.magazin
Aj na instagrame:
instagram.com/ruzomberskymagazin/

Ďalšie číslo Ružomberského magazínu bude v predaji od **24. 01. 2018**.